Н 2810
15

Н. С. ПОПОВА

АРИФМЭТЬИКӸ ЗАДАЧВЛӒ ДӒ УПРАЖНЬЭНЬӸВЛӒ

ТӸӇӒЛТӸШ ШКОЛЫЛАН

I ЧӒСТЬӒ

УЧПЭДГИЗ
МОСКВА 1934

Н 28/10
15
Мар. г.
3-528/1

Н. С. ПОПОВА

АРИФМЭТЬИКӸ ЗАДАЧВЛӒ ДӒ УПРАЖНЬЭНЬӸВЛӒ

ТӸҤӒЛТӸШ ШКОЛЫЛАН

I ЧАСТЬӒ

КЫМШЫ ИН ТЫМЭНЬМӸ

РСФСР Наркомпросын кольэгижӹ йарыктэн
Мары йӹлмӹшкӹ сӓрӹмӹжӹм
Маробоно йарыктэн

Г.П.Б. в Лнгр.
Ц. 1934 г.
Акт № 259

Инв. № 2369

УЧПЭДГИЗ
МОСКВА 1934

Тӹнгӓлтӹш школын 3-шы дон 4-шӹ ин тымэньмӹ арифмэтьикӹ учэбньӹк (кок иэш ик кньигӓ) дӓ кок илӓнӓт пасна-пасна задачвлӓн дӓ упражньэньӹвлӓн сборньык лӓктэш.

Учэбньӹк тон задач сборньыкым иквӓрэш ӹштӹмӓшкӹ 3-шы дон 4-шӹ ин арифмэтьикӹ програмы цилӓ пыра.

Задачвлӓн дӓ упражньэньӹвлӓн сборньыкым дӓ арифмэтьикӹ учэбньӹкӹмӓт профэс. И. Н. Кавунын анчыктымдон дӓ ӹштӓш палшымжыдон Н. Попова сирэн (составльӓйэн).

ПЫТÄРИШ ГЛАВА.

Äшы̆шты̆ пишты̆мäш тон лыкмäш.

1. Школы пионьэрвлäм лагырыш кäӈы̆жы̆м колтэн: ийуньын — 38 эдэмы̆м, ийульын — 35 эдэмы̆м дä августын — 32 эдэмы̆м. Лагырышкы кäӈы̆жы̆м маньар пионьэр каштын?

2. Похотышкы кым пионьэр отрäт каштын, цилäжы̆ 136 эдэм ылын. Ик отрäты̆шты̆ 48 пионьэр, вэсы̆шты̆ — 46. Кымшы отрäты̆шты̆ маньар пионьэр ылын?

3. Ик йы̆рäны̆шты̆ 49 *кг* кавштам погэны̆т, вэсы̆шты̆ 48 килограмым, кымшышты 51 килограмым, ны̆лы̆мшы̆шты̆ 52 килограмым. Ны̆л йы̆рäны̆шты̆ маньар *кг* кавштам погэны̆т?

4. Кы̆цкы̆ садышты 92 *кг* кы̆цкы̆м погэны̆т: имäн шаптыр 37 *кг*, шим шаптыр 32 *кг*. Мол кы̆цкы̆жы̆ — йакшар шаптыр. Маньар *кг* йакшар шаптырым погымы?

5.

41 + 28 + 19	85 — 29 — 35	37 + 48 + 63 + 52
15 + 47 + 34	93 — 56 — 13	45 + 69 + 31 + 55
26 + 58 + 74	137 — 65 — 47	189 — 26 — 19 — 40
85 + 77 + 15	123 — 56 — 33	265 — 87 — 60 — 25

6. Кньигä тäпнäкы̆н äкшы̆ 3 тäӈä дä 56 копэк, коропльан — 39 копэк. Тäпнäк тон коропльа маньар оксааш ылыт?

7. Пумага тäрэш 49 копэкы̆м тӱлэны̆т, чэрньила тäрэш 55 копэкы̆м, кльэ тäрэш 45 копэкы̆м дä кистычкы тäрэш 19 копэкы̆м. Маньар оксам шäвэны̆т?

8.

25 + 29	69 + 75	150 + 99	190 + 69
34 + 59	89 + 43	240 + 89	299 + 50
45 + 49	79 + 56	160 + 98	370 + 89
28 + 69	99 + 67	250 + 79	499 + 70

9. Школышкы, тымэньäш тӹҥäлмäшэш 95 задачньыкым, 38 букварым дä 147 мол кньигäвлäм колтэнӹт. Школышкы маньар кньигäм колтэнӹт?

10. Школы сирӹшäшлык хäдӹрвлäм нäлäш 315 тäҥäм плучайэн. 69 тäҥäэш тьэтратьым дä 56 тäҥäэш чэрньила дон порым нäлӹн. Маньар окса шäвӹдэ кодын?

11.

$93+75$	$112-57$	$45+89$	$132-58$
$85+68$	$114-36$	$75+95$	$142-94$
$76+84$	$121-45$	$86+48$	$151-76$
$87+96$	$243-69$	$97+64$	$234-87$

1000 лошты сирэн пиштӹмäш тон лыкмäш.

12. Пӹтäриш пäтьильэткӹ тӹҥäлмӹ годым ик иштӹ 548 паровозым ӹштэн лыкмы. Пäтьильэткӹ пӹтӹмäшэш план шоттон ик иштӹ 277 паровозым шукым ӹштэн лыкшашлык ылын. Плангӹц утым 19 паровозым ӹштэн лыкмы ылын. Пäтьильэткӹн остатка инжӹ маньар паровозым ӹштэн лыкмы?

13. Пӹтäриш пäтьильэткӹ тӹҥäлмӹ андак СССР-ӹштӹ 68 домны ровотайэн. Англьиштӹ тӹнäм мäдонышнагӹц 288 домны шукы ылын. Пäтьильэткӹ пӹтӹмäшэш СССР-ӹштӹ 34 домны шукэмӹн, Англьиштӹ 300 домны чӹдэмӹн. Пäтьильэткӹ пӹтӹмäшэш кышты дä маньар домны шукы ровотайэн?

14.

$438+249$	$260+175$	$355+248$	$354-170$	$904-569$
$506+309$	$273+240$	$204+569$	$527-180$	$702-398$
$864-436$	$352+163$	$197+309$	$737-364$	$400-205$
$616-307$	$248+272$	$386+298$	$840-576$	$800-569$

15.

$138+x=295$	$x+181=356$	$384-x=129$	$x-230=167$
$179+x=400$	$x+206=463$	$402-x=207$	$x-318=238$
$267+x=520$	$x+124=378$	$538-x=380$	$x-442=365$
$384+x=632$	$x+265=546$	$856-x=475$	$x-529=384$

16. Пайшык ӹшкэ копэратьивӹштӹжӹ 16 *м* дä 75 *см* ош пумажныйым, 8 *м* дä 50 *см* сатьинкӹм, пальто дон костьумаш ӹштӹрäшӹм плучайэн. Ош пумажный дон

сатьинкӹжӹм 34 мэтрӹм плучайэн. Пальто дон костьумлан маньар мэтр ӹштӹрäшӹм плучайэн?

17. Ровотньицӹ 3 *кг* тыгыр мышмы шавыньым нäлӹн. Икäнä мышмашэш 1 *кг* дä 150 *г* шавыньым пӹтäрэн, вэс кäнä—750 грамым. Маньар *кг* шавынь кодын?

1000 лошты ик знакан числаэш шукэмдӹмäш тон пайылымаш.

18. Пӹтäриш шэстьидньэвкӹн колхозгӹц киндӹ йӧрӹм вäрӹшкӹ 3 *т* дä 135 *кг* ыржам дä 1 *т* дä 360 *кг* шӹльӹм нäӈэнӹт, вэс шэстьидньэвкӹн ыржам пэрви нäӈэмӹгӹц 4 гäнä шукым дä шӹльӹм 2 *т* дä 280 *кг* шукым нäӈэнӹт. Колхозньыквлä цилäжӹ маньар пӹрцӹм здайэнӹт?

19. Йажо колхозньык ик иштӹ 225 пäшäгэчӹм вазыктэн, худа колхозньык тӹдӹнгӹц 3 гäнä чӹдӹм, анцыц кэшӹ ударньык худа колхозньыккӹц 5 кäнä шукым вазыктэн. Ударньык ик иштӹ маньар пäшäгэчӹм вазыктэн?

20. Колхозым ӹштӹм ин пäшäгэчэш 40 копэкӹм тӱлэнӹт, кок и эртӹмӹкӹ—тӹнäмшӹ дорцын 5 пай шукым. Тэӈэ тӱлӹмäштӹ ик колхозньык 270 кэчӹм вазыктэн, вäтӹжӹ—3 гäнä чӹдӹм. Нӹнӹн дохотышты маханьы?

21.

70·3	17·5	160·4	114·7	108·6
60·7	29·6	180·5	126·5	107·9
80·6	45·9	230·4	274·3	206·4
90·8	56·7	280·3	368·2	305·3

22.

360:6	426:6	510:3	728:4	200:8
560:7	248:8	560:4	846:6	500:4
370:5	384:6	660:5	936:4	700:4
450:6	581:7	750:6	945:5	1000:8

23. Йäсльӹштӹ ик кӹдэжэш 4 *дм* дä 5 *см* кымдыкаш кравaтьвлäм 8-м шӹндäш кэлэш. Кӹдэжӹн кытшы 6 *м* дä 4 *дм*. Кравaтьвлä лошты кыдын кымдык вäр лиэш?

24. 8 *м* мӹньэргӹц экскурсишкӹ кашмы мэшäквлäм ыргаш кэлэш ылын. 2 мэшäк ыргаш 1 *м* дä 8 *см* кэлэш. 12 мэшäкӹм ыргэнӹт. Маньар мэтр мӹньэр кодын?

25.	1 т. 50 к.·7	2 т. 37 к.·4	3 т. 25 к.·3
	5 т. 60 к.:4	7 т. 45 к.:5	9 т. 38 к.:7
26.	6 *м* 4 *дм*·7	17 *м* 50 *см*·3	34 *км* 170 *м*·4
	4 *дм* 3 *см*·8	8 *м* 46 *см*·7	23 *км* 130 *м*·6
27.	34 *м* 5 *дм*:5	2 *м* 32 *см*:4	24 *км* 640 *м*:8
	47 *дм* 4 *см*:6	7 *м* 56 *см*:9	35 *км* 42 *м*:7
28.	3 *кг* 220 *г*·4	18 *кг* 420 *г*:6	9 *т* 140 *кг*·5
	2 *кг* 145 *г*·5	24 *кг* 368 *г*:8	56 *т* 658 *кг*:7

Тӧроголаш тон квадрат.

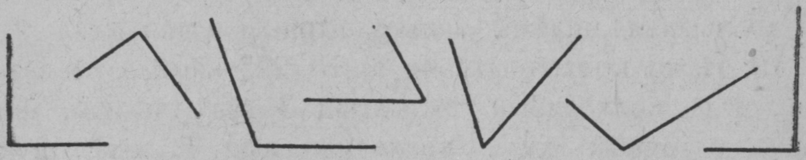

29. Ти фигурвлӓ лошты тӧр оголвлӓм, кашар оголвлӓм дӓ кымда оголвлӓм анчыктыда.

30. Тьэтратьэштӓ махань-шон оголвлӓм, кыцэ шон пиштэн мимӹлӓ чэртьэн анчыда.

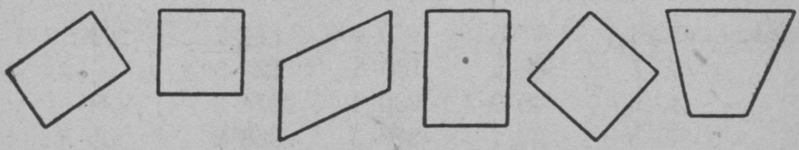

31. Ти фигурвлӓ лошты тӧроголашвлӓм дӓ квадратвлӓм анчыктыда. Мол фигурвлӓжӹм малын тӧроголашвлӓ ӓль квадратвлӓ манаш акли?

32. 5 *см* кыт вэлӓн квадратым чэртьӹдӓ.

33. 7 *см* кыташ тӓ 5 *см* кымдыкаш тӧроголашым чэртьӹдӓ.

34. Совхозышты кӹцкӹвичӹм кӹртньиваштырдон пичӓш кэлэш. Кӹцкӹвичӹн кытшы 250 *м*, торэшӹжӹ 155 *м*. 5 *м* кытэш 3 мӓнгӹм шагалтат. Цилӓжӹ маньар мӓнгӹ кэлэш?

35. Тӧроголаш кань кавштавичӹм йӹрвӓш пичӹмӹ. Кавштавичӹн кытшы 150 *м*, цилӓ пичӹжӹ 470 *м*. Кавштавичӹн торэшӹжӹ маньар *м*?

36. Тӧроголашын нӹл вэлжӹн кытшы 420 *м*. Ик вэлжӹ вэс вэлжӹгӹц 30 *м* кужы. Тӧроголашын кыт тон торэшӹжӹ маньар *м*?

Тӧроголан фигурвлӓм масштабтон чэртьӹмӓш.

37. Тьэтьратьын кытшым дӓ торэшӹжӹм сантьимэтрӓн льиньэйкадон висӹдӓ. Маньар сантьимэтр дӓ маньар мильимэтр лиэш сирӹдӓ.

38. 3 *см*-м; 5 *см*-м; 2 *дм*-м; 4 *дм*-м; 9 *дм*-м; 7 *дм*-м; 1 *см* дӓ 5 *мм*-м; 3 *см* дӓ 8 *мм*-м; 6 *см* дӓ 2 *мм*-м; 8 *см* дӓ 5 *мм*-м; 2 *дм* дӓ 3 *см*-м; 3 *дм* дӓ 7 *см*-м; 5 *дм* дӓ 4 *см*-м; 7 *дм* дӓ 2 *см*-м; 4 *дм* дӓ 5 *мм*-м мильимэтрӹш тыгыдэмдӓш.

39. 20 *мм*-м; 40 *мм*-м; 55 *мм*-м; 65 *мм*-м; 150 *мм*-м; 230 *мм*-м; 340 *мм*-м; 560 *мм*-м; 720 *мм*-м; 480 *мм*-м; 610 *мм*-м; 930 *мм*-м; 890 *мм*-м шалдыра висӓвлӓшкӹ сӓрӓш.

40. Рэльсвлӓн кытыштым чэртьэн анчыктымы; 2 мэтӹр вӓрэш 1 сантьимэтрӹм нӓлмӹ. Ти чэртьожышты ик мильимэтӹр маньар дьэцимэтр ылэш?

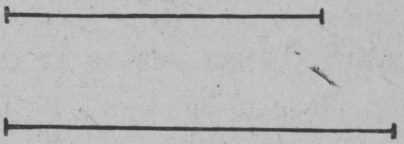

Ти чэртьож льиньивлӓн кытыштым тӧр висӓш тӓ масштаб шоттон лачок ылшы рэльсӹн кытшым пӓлӓш.

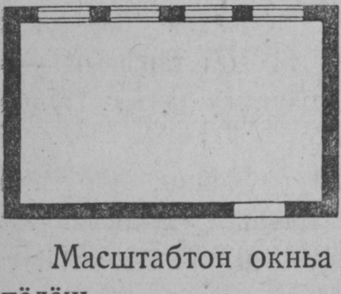

41. Планышты класын кыт тон тӧрэшӹжӹм висӹдӓ, 2 *м* вӓрэш 1 сантьимэтрӹм нӓлдӓӓт, лачок ылшы кыт тон торэшӹжӹм пӓлӓш.

Масштабтон окньа дон амасан лачок ылшы кытыштым пӓлӓш.

42. Планышты кудвичӹн кытшы 8 *см* дä 6 *мм*, тöрэшӹжӹ 6 *см* дä 4 *мм*. 10 *м* вäрэш 1 *см*-м нäлмӹ. Масштабтон кудвичӹн лачок ылшы кыт ток торэшӹшӹм пäлäш.

43. Спортплошадкын кытшы 96 *м*, торэшыжӹ 72 *м*. Планышты 10 *м* вäрэш 1 сантьимэтрӹм нäлмӹ. Планышты плошадкын кыт тон торэшӹжӹ кыдын кыт лит?

44. Кавштавичӹн кытшы 30 *м*, планышты — 6 *см*. Кавштавичӹ план маханьмасштабтон ӹштӹмӹ?

45. Олма садвичӹ тöроголаш кань ылэш. Кытшы 86 *м*, торэшӹжӹ 48 *м*. 10 *см* вäрэш 1 *см*-м нäлäш тä планжым чэртьäш.

46. 1 *а* квадрат участкын вэлжӹ 10 *м*. 10 *м* вäрэш 1 сантьимэтрӹм нäлäш тä ти участкын планжым чэртьäш.

47. 1 *га* квадрат участкын вэлжӹ 100 *м*. 10 *м* вäрэш 1 сантьимэтрӹм нäлäш тä ти участкын планжым чэртьäш.

1000 лошты 10-эш тä луанвлäэш шукэмдӹмäш тон пайылымаш.

48. 4 йӹрäнӹштӹ 180 *кг* кавштам погэнӹт. 10 йӹрäнӹштӹ маньар килограм кавштам погаш лиэш?

49. Столовыйышты 10 кэчӹштӹ 240 *кг* турим, 170 *кг* кавштам дä 120 *кг* мол овошчвлäм пӹтäрэнӹт. Столовыйышты кэчэш маньар *кг* овошч пӹтэн?

50.

15·10	56·10	40:10	350:10	200:10
17·10	75·10	80:10	480:10	300:10
30·10	97·10	100:10	540:10	600:10
40·10	100·10	120:10	760:10	1000:10

51. Ӹшкэт-хрэсäнь 140 тäҥä дохотым плучайэн. 100 тäҥä дохоткӹц 7 тäҥä налогым дä 100 тäҥäгӹц уты тäҥäвлäгӹц эчэ 5 копэк рäдӹ тӱлӹшäшлык ылэш. Тӹдӹн налогшым шотайэн лыкташ.

52. Колхолньык 140 тäҥä дохотым плучайэн. 100 тäҥäгӹц 5 тäҥä налогым тӱлӹшäшлык ылэшäт, тӹдӹлäн цилäжӹ 7 тäҥä дä 80 копэк вазэш. 100-гӹц уты тäҥäвлäгӹц колхозньык маньар копэк рäдӹ тӱлӹшäшлык ылэш?

53.	4·40	15·20	23·20	24·30	18·50	20·20
	6·70	17·30	27·20	26·30	22·40	30·30
	8·60	16·40	29·20	28·30	33·30	40·20
	9·80	19·50	36·20	25·40	35·20	20·50

54.	240:20	360:30	480:40	560:80	600:20	200:40
	260:20	390:30	630:30	640:80	800:20	300:50
	440:20	420:20	460:20	720:80	800:40	400:80
	620:20	450:30	960:30	810:90	900:30	300:60

1000 лошты кок знакан числаэш шукэмдӹмäш тон пайылымаш.

I.

55. ФЗУ школыштыш учэньик тӹлзӹштӹ 36 тäҥä пäшäдäрӹм плучайа. Качмы тäр дон трамвай пильэт тäрэш ик иштӹ 148 тäҥä дä 80 копэкӹм кычэн кодат. Тӹ учэньикӹн мол вäрэ шäвäшӹжӹ ик иштӹ маньар окса кодэш?

56. Кымшы групышты 35 учэньик. Зайом сылаш каждый учэньик 25 копэк рäдӹ пуэн. Нӹлӹмшӹ групыштыш ӹрвэзӹвлä 2 тäҥä дä 85 копэкӹм тӹшэц утла погэнӹт. Нӹлӹмшӹ групышты маньар оксам погэнӹт?

57.	11·12	18·22	13·25	23·31	32·21	52·11
	12·13	17·25	24·17	25·34	33·22	56·13
	14·15	16·32	27·23	26·25	41·17	63·12
	15·16	19·34	29·25	28·23	54·15	68·14

58. Проста тьэльэграм колтымы годым, ик шамак тäрэш 20 копэкӹм тӱлäт. Подьэпэшнӹй äкшӹ — 40 копэк. 15 шамакан тьэльэграм колташ маньар окса кэлэш?

59. Срочный тьэльэграм колтымы годым, госучрэждьэньӹвлä ик шамак тäрэш 45 копэкӹм тӱлäт. Подьэпэшнӹй äкшӹ — 40 копэк. 18 шамакан тьэльэграм колташ маньар окса кэлэш?

II.

60. Прохот ик цäшӹштӹ 18 *км*-м кэнäт, цилäжӹ 378 киломэтрӹм кэн. Тӹ жэпӹнок вэс прохот 420 киломэтрӹм кэн. Вэс прохотшы цäшэш маньар киломэтрӹм кэн?

61. Паровоз 1 *км* кэмӓшэш 15 *кг* шӱм пӹтӓра. Ударньык — машиньист кок станци лом кэмӓшэш 432 *кг* шӱм пӹтӓрэн дӓ 108 *кг* шӱм утыктэн. Километр йӹдэ маньар килограм рӓдӹ утыктэн?

62.

220:11	510:17	700:14	420:21	720:24
360:12	540:18	640:16	480:24	840:21
480:16	600:15	720:18	560:28	960:32
560:14	720:12	840:12	630:21	980:49

63.

264:12	576:18	672:16	441:21	768:24
368:16	630:15	756:18	480:15	882:21
588:14	732:12	852:12	483:23	992:32
544:17	742:14	651:21	588:28	966:46

64. Ик колцашкы 4 *см* дӓ 6 *мм* кӹртньиваштыр пыра. Кыртньиваштыр арагӹц 18 колцам ӹштэнӹт тӓ 15 *см* утэн кодын. Маньар кӹртньиваштыр ылын?

65. 90 *см* кыташ кӹртньиваштыр арагӹц 12 отвӧрткӹм ӹштэнӹт. Вара эчэ 5 отвӧрткӹм ӹштэнӹт. Цилӓжӹ маньар кӹртньиваштырым пӹтӓрэнӹт?

66.

3 *см* 6 *мм*·14	2 *см* 4 *мм*·16	4 *см* 3 *мм*·10
6 *см* 8 *мм*·12	4 *см* 7 *мм*·14	3 *см* 2 *мм*·30
18 *см* 2 *мм*:13	35 *см* 7 *мм*:17	55 *см*:10
37 *см* 5 *мм*:15	57 *см* 6 *мм*:18	51 *см*:30

1000 лошты кым знакан числавлӓэш пайылымаш.

67. Ик опытный учӓсткӓэш 225 *кг* тыгыды пӹрцӹм ӱдэнӹт, вэсэш — 125 *кг* шалдыра пӹрцӹм ӱдэнӹт. Пӹтӓриш учӓсткӓгӹц 900 килограмым, вэсӹгӹц 1 000 килограм пӹрцӹм погэнӹт. Ти учӓсткӓвлӓгӹц ӱдӹмӓш котшы пӹрцӹгӹц маньар гӓнӓ шукы пӹрцӹм погымы?

68. Вӹт вӓкш ик цӓшӹштӹ 516 *кг* пӹрцӹм йаҥгышта. Ик поставыжы цӓшӹштӹ 144 килограмым, молжы 124 *кг* рӓдӹ йаҥгыштат. Маньар поставан вӓкш ылэш?

69. Ровочый 2 и дӓ 3 тӹлзӹ мычкы сбэркасышкы тӹлзэш 25 тӓҥгӓ рӓдӹ пиштэн миэн. Вэс ровочый 5

тӹлзӹштӹ, тӹлзэш 45 тäҥä рäдӹ пиштэн. Кыды ровочыйжын дä маньар гäнä сбэркасыш пиштӹм оксажы шукы?

70.

400:100	480:120	600:150	720:240
600:200	520:130	640:160	840:120
900:300	540:180	720:120	840:140
800:200	560:140	720:180	960:160

71.

336:112	369:123	868:124	630:126
452:113	504:126	750:125	640:128
575:115	768:128	635:127	650:325
464:116	645:129	903:129	1000:125

72. 100 *кг* 1 *ц* ылэш. 1 тонныштыы маньар цэнтньэр?

73. Халашкы 495 *ц* турим кандэнӹт, вагон йӹдэ 165 *ц*. Вара эчэ 330 цэнтньэрӹм кандэнӹт. Халашкы маньар вагон турим кандэнӹт?

1000 лошты цилä дьэйствидон рэшӹмäн задачвлä.

74. Колхозышты ик нырышты 152 *т* дä 8 *ц* ыржам погэнӹт, вэсӹштӹ тӹшэц 85 *т* дä 5 *ц* шукыракым. Погым ыржагӹц 45 *т* дä 5 цэнтньэрӹм вырлыклан кодэнӹт, 130 *т* дä 6 цэнтньэрӹм государствылан здайэнӹт. Мол ыржажым пäшäгэчӹвлäэш шäлäтэнӹт. Маньар ыржам пäшäгэчӹвлäэш шäлäтэнӹт?

75. Колхоз кӹлтэ шимӹ машинäм 240 тäҥäэш нäлӹн. Кым пайышты ик пайжым, нäлмӹ годым тӳлэн, 75 тäҥäм пэл тӹлзӹ эртӹмӹкӹ тӳлэн дä котшыжым тӹлзӹ эртӹмӹкӹ тӳлэн. Тӹлзӹ эртӹмӹкӹ маньар оксам тӳлэн?

76. Имньидон кӹлтэ шимӹ машинäдон шимӹ годым, 4 цäшӹштӹ 560 *кг* пӹрцӹм шиäш лиэш, эльэктричэствыдон кӹлтэ шимӹ машинäдон шимӹ годым, пэл цäшӹштӹ—700 килограмым. Эльэктричэствыдон кӹлтэ шимӹ машинä имньидон шимӹгӹц маньар гäнä йӹлэ ровотайа?

77. Ӹшкэт-хрэсäнь 5 гэктаргӹц 40 *ц* дä 80 *кг* ыржам погэн. Колхозышты 76 гэктаргӹц 836 цэнтньэрӹм погэ-

ныт. Колхозышты 1 гэктаргыц лäкшы шачыш ышкэт-хрэсäньынгыц маньар *кг* шукы?

78. 10 *т* ылыкшы шудыгыц 25 *ц* кукшы шуды лäктэш. Ик сäрäныштыы 120 *т* шудым салэныт, вэсыштыы — 230 *т*. Тинäр ылыкшы шудыгыц маньар кукшы шуды лäктэш?

79. Колхоз, химичэски пышкыдэмдымäшым кычылташ тыңäлмэшкыжы, 18 гэктаргыц 630 *ц* кльэвырым нäлэш ылын. Пышкыдэмдымыкы ты вäргыцок 738 цэнтньэрым нäлыныт. Ик гэктарыштыш кльэвыр лäктыш маньары шукэмын?

80. Совхозышты 1 гэктаргыц 328 *кг* итыным погэныт тä цилäжы 984 *кг* лäктын. Ышкэт-хрэсäнь тэхэнь вäргыцок 645 килограмым погэн. Совхозышты 1 гэктаргыц лäкшы итын ышкэт-хрэсäньынгыц маньар *кг* шукы?

81. Шалдыра пырцым ӱдымы годым 1 гэктаргыц 16 *ц* шäдäңгы лäктэш, икпоратка пырцым ӱдымы годым — 12 *ц*, тыгыды пырцым ӱдымы годым — 8 *ц*. 36 гэктарэш икпоратка пырцым ӱдымы, 24 гэктарэш тыгыды пырцым. Тинäр гэктаргыц лäкшы пырцым плучайаш манын, шалдыра пырцым маньар гэктарэш ӱдäш кэлэш?

82. Кинды лäктышым погымы годым, ик бригады 3 кэчыштыы 29 *т* дä 4 *ц* пырцым шин лыктын, вэс бригады 5 кэчыштыы 44 *т* дä 5 цэнтньэрым. Кыды бригадыжы йылэрäк ровотайэн?

83. Колхоз клублан 152 тäңä дä 30 копэкäш мэбэльым ыштäш пуэныт, 65 тäңä дä 85 копэкэш казэтым сылэныт, эчэ кньигäвлäм нäлыныт. Цилäжы 413 тäңä дä 15 копэкым шäвэныт. 25 кньигä тäрэш 15 тäңäм тӱлымы ылын гынь, цилäжы маньар кньигäм нäлмы ылын?

84. Кок шкапышты 270 кньигä. Ик шкапышты вэс шкапыштышкыц 30 кньигä шукы. Шкап йыдэ маньар кньигä?

85. Кньигä кортушкажыгыц 95 копэк шэргырäк, кортушкаан кньигäн äкшы 1 тäңä дä 25 копэк. Кньигä дон кортушка пасна-пасна маньар оксааш ылыт?

86. Колхоз столовыйлан 10 тäҥгä дä 30 копэкэш вӹт бак тон дьужын крушкам нäлӹнӹт. Бак äк крушкавлäгӹц 5 тäҥгä дä 50 копэк шэргӹ. Ик крушка маньараш?

87. Мӱ оптыман банкы 500 грамым шывшэш. Мӱжӹ банкыгӹц 160 г шукы. Мӱ дон банкы пасна-пасна маньар г ылыт?

1000 000 лошты номырлымаш.

I.

88. 1 сантьимэтрӹштӹ маньар мильимэтр? 1 дьӱймӹштӹ? 1 мэтрӹштӹ?

89. 10 мэтрӹштӹ маньар мильимэтр? 100 мэтрӹштӹ? 1 киломэтрӹштӹ?

90. Иктӹвлäм лу йактэ лыдаш кэлэш; лувлäм шӱдӹ йактэ; шӱдӹвлäм тӹжэм йактэ; тӹжэмвлäм лу тӹжэм йактэ; лу тӹжэмвлäм шӱдӹ тӹжэм йактэ; шӱдӹ тӹжэмвлäм мӹльион йактэ.

91. 1 киломэтрӹштӹ маньар мэтр? Ик мӹльион мильимэтрӹштӹ маньар гäнä тӹжэм мильимэтр?

Мӹльионышты маньар гäнä 10 тӹжэм? 100 тӹжэм?

92. Вэс статьан кэлэсäш: 3 лу тӹжэм; 3 шӱдӹ тӹжэм; 5 лу тӹжэм; 5 шӱдӹ тӹжэм.

Мӹльионвлä	Шӱдӹ тӹжэмвлä	Лу тӹжэмвлä	Тӹжэмвлä	Шӱдӹвлä	Лувлä	Иктӹвлä
	6					
	5	3				
	4	8	6			
	7		5			
1						

93. Вэс статьан кэлэсäш: 6 шӱдӹ тӹжэм 8 лу тӹжэм 4 тӹжэм; 9 шӱдӹ тӹжэм дä 5 лу тӹжэм; 7 шӱдӹ тӹжэм 8 тӹжэм; 6 лу тӹжэм 3 тӹжэм.

94. Шотайым таблицӹм тэхэнӹм расуйыда. Сирэн анчыктым числавлäм лытта. Ти числавлäм таблицӹгӹц паснаок сирӹдä.

95. Тэхэнь числавлӓм ти табльицэш сирӹдӓӓт лытта: 3 шӱдӹ тӹжэм 5 лу тӹжэм 7 тӹжэм; 2 шӱдӹ тӹжэм 8 лу тӹжэм; 2 шӱдӹ тӹжэм 8 тӹжэм; 6 шӱдӹ тӹжэм 4 лу тӹжэм 9 тӹжэм. Ти числавлӓм табльицӹгӹц паснаок сирӹдӓ Шэршотэш пиштэн анчыда.

96. Цифрвлӓдон сирӓш: вӹцшӱдӹ тӹжэм; вӹцлӹ тӹжэм; вӹцшӱдӹ коклы тӹжэм; вӹцшӱдӹ коклы шӹм тӹжэм; вӹцшӱдӹ шӹм тӹжэм; ти числавлӓм шэршотэш пиштӓш.

97. Лыдаш: 4 000; 24 000; 245 000; 80 000; 380 000; 400 000; 250 000; 206 000.

98. Тӹжэмдон лыдаш: 2 000-гӹц 10 000 йактэ; 90 000-гӹц 100 000 йактэ; 980 000-гӹц 1 000 000 йактэ.

II.

99. Ти числавлӓм шотайым табльицэш сирӓш тӓ лыдаш: 1 тӹжэм 6 шӱдӹ 8 лу 4 иктӹ; 2 тӹжэм 5 шӱдӹ 8 лу; 1 тӹжэм 7 лу 3 иктӹ; 2 тӹжэм 8 шӱдӹ; 2 тӹжэм 8 лу; 2 тӹжэм 8 иктӹ. Ти числавлӓм табльицӹгӹц пасна сирӓш. Нинӹм шэршотэш пиштӓш.

100. Цифрвлӓдон сирӓш: кым тӹжэм кокшӱдӹ кутлу нӹлӹт; кым тӹжэм кокшӱдӹ кутлу; кым тӹжэм кутлу нӹлӹт; кым тӹжэм кокшӱдӹ нӹлӹт; кым тӹжэм нӹлӹт; кым тӹжэм кокшӱдӹ; кым тӹжэм кутлу. Ти числавлӓм шэршотэш пиштӓш.

101. Лыдаш: 6 000; 6 300; 6 370; 6 070; 6 375; 6 305; 6 075; 6 004; 5 400; 5 040; 5 004. Ти числавлӓм шэршотэш пиштӓш.

102. Ти числавлӓгӹц иктӹ чӹдӓн числавлӓм кэлэсӓш: 1 000; 2 000; 3 500; 7 000; 4 020; 4 200.

103. Ти числавлӓ вӹкӹ 5-м иктӹн-иктӹн привайэн миӓш: 995; 1 095; 3 995; 6 095.

104. Ти числавлӓгӹц 5-м иктӹн-иктӹн лыктын миӓш: 1 304; 2 404; 5 004; 8 004.

III.

105. Шотайым табльицэш сирӹм числавлäм лыдаш. Нинӹм табльицӹгӹц пасна сирäш.

Мӹльион-влä	Шӱдӹ тӹ-жэмвлä	Лу тӹжэм-влä	Тӹжэмвлä	Шӱдӹвлä	Лувлä	Иктӹвлä
		5	4	3	2	7
		3	5	2		
		6	7		8	
		4	2			3
	5	7	2	8	4	1
	3	9		7	6	
	2	1			9	4
	6		8	3		5
	4				7	2
1						

106. Цифрвлäдон сирäш: коклы вӹц тӹжэм кäндäкшӱдӹ нӹллӹ кымыт; кымлы тӹжэм кäндäкшӱдӹ кäндäкшӹ; шӱдӹ кутлу кым тӹжэм кокшӱдӹ шӹмлу ӹндэкшӹ; кутшӱдӹ нӹллӹ кок тӹжэм нӹл шӱдӹ; кäндäкшшӱдӹ нӹл тӹжэм вӹцлӹ; кымшӱдӹ шӹм тӹжэм кäндäкшӹ; кокшӱдӹ нӹллӹ тӹжэм кымшӱдӹ; шӹмшӱдӹ кымлы тӹжэм луатвӹзӹт. Ти числавлäм шэршотэш пиштäш.

107. Лыдаш: 26 800: 37 050; 40 607; 50 008; 126 703; 108 654; 230 860; 400 070; 508 004; 800 009; 1 000 000. Ти числавлäм шэршотэш пиштäш.

108. Ти числавлäгӹц иктӹ чӹдӹ ылшан числавлäм кэлэсäш: 10 000; 26 000; 30 900; 74 000; 100 000; 270 000; 408 000; 900 000; 1 000 000.

109. Ти числавлä вӹкӹ 6-м иктӹн-иктӹн привайаш: 994; 1 994; 29 994; 99 994; 199 994; 999 994.

110. Ти числавлäгӹц 4-м иктӹн-иктӹн лыкташ: 40 803; 10 003; 37 003; 200 003; 100 003; 590 003.

IV.

111. Ти числавлäштӹ каждый разрäдӹн маньар иктӹ: 52 672; 37 608; 42 064; 70 860; 63 005; 60 087; 40 509?

112. Ти числавлäштӹ каждый разрäдӹн маньар иктӹ: 128 567; 207 309: 456 800; 285 007; 309 854; 800 062?

113. Ти числавлӓм разрӓдӓн пиштӹшӓшлыквлӓэш шӓлӓтӓш: 32 567; 28 564; 39 804; 40 569; 70 800; 20 930; 67 080.

114. Ти числавлӓм разрӓдӓн пиштӹшӓшлыквлӓэш шӓлӓтӓш: 145 789; 320 673; 280 456; 607 804; 405 007; 870 035.

115. Мэтрвлӓшкӹ тыгыдэмдӓш: 2 *км* 720 *м*; 3 *км* 60 *м*; 4 *км* 85 *м*; 25 *км* 650 *м*; 30 *км* 800 *м*; 70 *км* 95 *м*.

116. Киломэтрвлӓшкӹ сӓртӓш: 1 860 *м*; 2 700 *м*; 32 650 *м*; 20 860 *м*; 25 080; 40 064 *м*.

117. Грамвлӓшкӹ тыгыдэмдӓш: 1 *кг* 520 *г*; 20 *кг* 600 *г*; 3 *кг* 80 *г*; 1 *кг* 45 *г*; 17 *кг* 500 *г*; 28 *кг* 750 *г*; 30 *кг* 900 *г*.

118. Килограмвлӓшкӹ сӓртӓш: 3 645 *г*; 2 760 *г*; 2 803 *г*; 52 000 *г*; 20 860 *г*; 350 070 *г*; 74 065 *г*.

119. Килограмвлӓшкӹ тыгыдэмдӓш: 3 *т* 256 *кг*; 7 *т* 801 *кг*; 9 *т* 80 *кг*; 10 *т* 150 *кг*; 12 *т* 60 *кг*; 20 *т* 810 *кг*; 13 *т* 64 *кг*.

120. Тоннывлӓшкӹ сӓртӓш: 2 654 *кг*; 7 506 *кг*; 8 400 *кг*; 15 802 *кг*; 20 650 *кг*; 35 040 *кг*; 50 000 *кг*.

121. Ти числавлӓштӹ цилӓжӹ маньар шӱдӹ тӹжэм, маньар лу тӹжэм, маньар тӹжэм, маньар шӱдӹ, маньар лу: 28 375; 36 840; 48 050; 60 830; 29 605; 37 840; 40 570 175 842; 208 406; 360 720?

Шукы знакан числавлӓм пиштӹмӓш.

122. Москвашкы октьӓврӹн 5123 *т* турим кандымы; нойӓврӹн октьӓвр дорц 1 312 *т* шукым дӓ дьэкӓврӹн нойӓвр дорц 314 *т* шукым. Москвашкы дьэкӓврӹн маньар *т* турим кандымы?

123.

3 412 + 5 264	21 513 + 4 274	5 223 + 13 542
4 126 + 3 851	14 225 + 3 352	3 415 + 24 173
5 107 + 2 842	23 400 + 2 399	5 300 + 13 475
6 238 + 3 510	10 809 + 7 060	4 009 + 24 890

124. Колхозын лимӹ инжӹ дохотшы 11 207 тӓнгӓ ылын. Ик и эртӹмӹкӹ 1 208 тӓнгӓ шукэмӹн, вэс и эртӹмӹкӹ эчэ 2 109 тӓнгӓ шукэмӹн. Кок иштӹ колхозын дохотшы маньар ылын?

125. Кинды̆ йӧры̆м вäры̆шты̆ кэчы̆ мычкы 8 576 *ц* шожым прньимайымы, ыржам шожгы̆ц 974 *ц* шукым, шы̆льы̆м ыржагы̆ц 395 *ц* шукым. Кэчы̆ мыч маньар *ц* кинды̆м прн имайымы?

126.

1 309 + 3 406	13 247 + 4 508	4 213 + 3 569
5 308 + 2 465	24 804 + 3 179	2 726 + 3 264
1 247 + 5 408	33 646 + 3 207	5 138 + 2 456
12 405 + 23 217	43 508 + 5 265	34 643 + 4 248

127.

2 048 + 7 091	4 916 + 1 562	1 917 + 2 968
6 083 + 1 546	4 835 + 2 764	3 726 + 4 815
4 282 + 3 056	6 953 + 1 726	4 635 + 3 729
51 346 + 6 492	46 851 + 1 528	5 819 + 2 637

128. Сирäш тä шэршотэш пиштэн рэшäш:

27 397 + 52 436	5 276 + 3 487	173 496 + 2 859
45 279 + 23 469	6 789 + 5 678	267 879 + 13 867
17 348 + 41 562	8 475 + 4 966	508 487 + 26 798
51 381 + 24 089	7 568 + 6 798	659 378 + 48 687

129. Российы̆шты̆ рэвольуци йактэ 58 500 *км* кы̆ртньи корны ылын. Пы̆тäриш пäтьильэткы̆ ты̆нгäлмы̆ андак ты̆нäмшы̆ дорц 18 400 *км* шукы ылын. Пäтьильэткы̆ пы̆ты̆мäшэш эчэ 9 300 киломэтры̆м ы̆штэны̆т. СССР-ы̆шты̆ пäтьильэткы̆ пы̆ты̆мäшэш маньар *км* кы̆ртньи корны ылын?

Счот.

Мастьэрскойлан колтымы

Хäды̆р лы̆мвлä	Шогшы	Äкшы̆		Цилäжы̆	
		Тäнгä	Копэк	Тäнгä	Копэк
1. Пила	2	3	45		
2. Сгамэскы̆ . . .	4	1	22		
3. Тавар	2	4	75		
4. Молот	2	2	85		
5. Пы а	5 *кг*	1	88		
6. Провылкы . . .	5 „	3	13		
Цилäжы̆					

130. Счотым тьэтратьышкы сирэн нäлäш. Шотайаш тä итогшым пäлäш.

131. Цилä сойузын пионьэр сльöтӹштӹ 2 595 ӹдӹр ылын пӱэргӹ ӹрвэзӹвлäжӹ ӹдӹрвлäгӹц 1 548 шукы ылын-ыт. Сльöтӹштӹ цилäжӹ маньар пионьэр ылын?

132. Ти примэрвлäм рэшäш. Провэрäйэн лäктäш.

1 253	11 375	126 786	42 756
2 567	23 127	30 075	2 057
+ 3 259	+ 11 786	+ 3 715	+ 127 3[illegible]6
725	20 332	35 607	9 562

133.

315 т. 56 к.	52 *м* 70 *см*	21 *км* 300 *м*
+ 1208 т. 99 к.	+ 43 *м* 90 *см*	+ 75 *км* 900 *м*
905 т. 5 к.	120 *м* 75 *см*	80 *км* 200 *м*

134.

52 *кг* 350 *г*	5 *т* 129 *кг*	17 *ц* 15 *кг*
+ 79 *кг* 500 *г*	+ 3 *т* 245 *кг*	+ 25 *ц* 35 *кг*
91 *кг* 250 *г*	10 *т* 752 *кг*	13 *ц* 50 *кг*

Шукы знакан числавлäм лыкмаш.

125. Пӹтäриш пäтьильэткӹ тӹҥäлмӹ андак районышты 3 325 пӱэргӹ ӹрвэзӹ дä 3 112 ӹдӹр тымэньӹт ылын. Пäтьильэткӹ пӹтӹмäшэш тӹ районышток 9 859 учэньик ылын. Пäтьильэткӹ пӹтӹмäшэш маньар учэньик шукэмӹн?

136.

6 843 — 3 622	24 230 — 13 110	284[illegible]3 — 17 402
7 985 — 4 582	18 406 — 5 203	39 062 — 6 042
15 674 — 3 651	37 058 — 15 036	70 486 — 20 383
24 656 — 4 234	50 674 — 20 534	82 570 — 62 430

137. СССР-ӹштӹ 1933 ин 6 мартын 17 100 *т* чугуным дä чугунгӹц 1 200 *т* чӹдӹрäкӹм вурсым шӹрäтэнӹт. Тӹ кэчӹн цилäжӹ маньар *т* мэталым шӹрäтэнӹт?

138. СССР-ӹштӹ пӹтäриш пäтьильэткӹ тӹҥäлмӹ андак 18 700 автомобиль дä 34 300 трактыр ылын. Пäтьильэткӹ пӹтӹмäшэш 175 000 трактыр дä 70 000 автомобиль ылын. Пäтьильэткӹ мычкы маньар трактыр дä маньар автомобиль ӹштэн лыкмы ылын?

139.

3 647 — 1 328	5 743 — 3 563	12 341 — 1 208
5 283 — 3 156	6 924 — 2 482	28 765 — 6 309
2 384 — 1 265	4 386 — 1 754	16 628 — 5 076
8 593 — 5 248	6 279 — 2 843	35 479 — 10 854

140.

16 584 — 4 867	6 821 — 4 356	62 231 — 3 549
52 738 — 3 295	7 238 — 5 672	82 122 — 17 637
268 291 — 5 367	45 722 — 3 645	352 435 — 24 789
154 316 — 7 085	61 318 — 7 542	423 536 — 74 837

141. Московски областьышты пӹтӓриш пӓтьильэткӹ пӹтӹмӓшэш СВБ чльэн 733 000 ылын, Лэньинградски областьышты 263 000 чльэн чӹдӹрӓк. Ти областьвлӓштӹ цилӓжӹ маньар чльэн ылын?

142. СССР-ӹштӹ 1928 ин 95 630 номыр газэт тон „Бэзбожньик“ журналым лыкмы ылын. 1931 ин 437 500 номыр газэт тӓ 199 500 номыр журнал лыкмы ылын. Газэт лыкмаш тӓ журнал лыкмаш маньары шукэмӹн?

143.

4 600 — 1 307	16 500 — 4 307	23 000 — 2 007
5 800 — 2 608	28 400 — 7 208	34 000 — 3 008
8 502 — 5 306	76 008 — 4 095	70 008 — 40 073
9 401 — 6 209	87 007 — 4 063	80 007 — 50 065

144. Сирӓш тӓ шэршотэш лыктын рэшӓш:

37 002 — 15 087	40 000 — 7 654	300 001 — 125 789
65 004 — 24 375	50 004 — 6 945	500 003 — 238 496
80 006 — 57 642	170 000 — 48 263	800 002 — 568 948
190 005 — 64 723	240 006 — 12 689	1 000 000 — 999 999

145.

$37\,900 + x = 108\,360$	$67\,543 - x = 20\,974$
$120\,873 + x = 207\,009$	$278\,400 - x = 165\,803$
$x + 65\,432 = 90\,846$	$x - 58\,320 = 97\,654$
$x + 27\,008 = 170\,649$	$x - 350\,045 = 165\,700$

32 005 — 1 453 | 34 123 — 7 502 | 134 270 — 15 058
75 007 — 4 378 | 165 242 — 46 405 | 253 006 — 48 124
86 006 — 15 679 | 235 421 — 70 054 | 405 207 — 80 309
78 001 — 27 007 | 243 500 — 45 076 | 280 064 — 176 987

148. $-\begin{array}{r}1000\text{ т. }15\text{ к.}\\873\text{ т. }90\text{ к.}\end{array}$ $-\begin{array}{r}159\ \textit{м}\ 50\ \textit{см}\\40\ \textit{м}\ 30\ \textit{см}\end{array}$ $-\begin{array}{r}70\ \textit{км}\ 300\ \textit{м}\\19\ \textit{км}\ 700\ \textit{м}\end{array}$

149. $-\begin{array}{r}153\ \textit{кг}\\79\ \textit{кг}\ 150\ \textit{г}\end{array}$ $-\begin{array}{r}15\ \textit{т}\\7\ \textit{т}\ 250\ \textit{кг}\end{array}$ $-\begin{array}{r}25\ \textit{ц}\\15\ \textit{ц}\ 30\ \textit{кг}\end{array}$

150. Строймашкы кок баржэш хаҥгам кандэнӹт. Ик баржэш 4 065 хаҥгам, вэсэш 4 565-м. Стройӹмашкы цилӓжӹ маньар хаҥгам кандэнӹт?

Ти задачым рэшӓш. Отвэттон дӓ пумы числавлӓдон лыкман задачвлӓм ӹштӓш тӓ рэшӓш.

151. Завот октӓврӹн 8 570 кубомэтр пум йылатэн, нойӓврӹн октьӓвр готшыгӹц 790 кубомэтр шукым. Завот нойӓврӹн маньар кубомэтр пум йылатэн?

Ти задачым рэшӓш. Отвэттон дӓ пумы числавлӓдон лыкман задачвлӓм ӹштӓш тӓ рэшӓш.

146. Таблицӹм лыдаш. 1 октьäврэш котшым моаш. Отвэтӹм пиштэн дä лыктын провэрäйäш.

Сэнтьäврӹн продуктывлäм шäвӹмӹ отчӧт.

	Пай килограм шоттон	Лашаш кило-грам шоттон	Шӹрäш кило-грам шоттон	Ӱ льитр шоттон	Тури кило-грам шоттон	Кавшта кило-грам шоттон	Шӹшэр льи-тр шоттон	Охыра кило-грам шоттон
Толшы	3 210	2 560	4 320	1 276	8 054	7 115	1 127	310
Шäвӹмӹ	2 990	2 296	3 548	988	7 680	6 508	948	295
1 октьäврэш котшы								

147. Ти примэрвлäм рэшäш. Рэшӹмӹкӹ провэрäйäш.

КОКШЫ ГЛАВА.

Ӓшӹштӹ шукэмдӹмӓш тон пайылымаш.

152. Столовый 250 *кг* шӹрӓшӹм плучайэнӓт, кэчэш 36 килограмым пӹтӓрэн. 5 кэчӹ эртӹмӹкӹ, маньар *кг* шӹрӓш кодын?

153. 3 *т* сакыр ушмангӹц 210 *кг* сакыр лӓктэш. 5 *т* сакыр ушмангӹц маньар сакыр лӓктэш?

154. Парньыккӹц 450 тӹшкӓ азымым нӓлӹнӹт. 5 йӹрӓнэш 76 азым рӓдӹ шӹндэнӹт. Парньыкэш маньар азым кодын?

155.

28·5	16·5	27·5	43·5	36·5	91·5
72·5	34·5	75·5	19·5	42·5	87·5
54·5	48·5	68·5	26·5	84·5	73·5

156. Копэратьивӹшкӹ 720 тӓҥӓӓш матьэрим кандэнӹт, мэтр ӓкшӹ 5 тӓҥӓ. 87 мэтрӹм выжалэнӹт. Маньар мэтр матьэри эчэ выжалымы агыл?

157. 5 мэшӓк лашаш 240 *кг*, ик мэшӓк тури 65 *кг*. Кыды мэшӓкшӹ шукым шывшэш тӓ маньар *кг* шукы?

158. Коллоэц артьэл 980 *ц* колым кычэн. Тинӓр колышты вӹц пайышты ик пайжым свэзӓмок колтэнӹт, молжым санцалтэнӹт. Колым маньарым санцалтэнӹт?

159. Пассажирски пойэзд 5 цӓшӹштӹ 240 киломэтрӹм эртэн. Скорый пойэзд цӓшӹштӹ 60 киломэтрӹм эртӓ. Цӓшӹштӹ скорый пойэзд пассажирскигӹц маньар киломэтрӹм шукы кэӓ?

160.

750:5	960:5	270:5	630:5	740:5	560:5
420:5	780:5	390:5	890:5	960:5	730:5
280:5	830:5	170:5	460:5	810:5	920:5

161. Шӹргӹ рошы артьэл кэчӹ мычкы 370 йактӹм дӓ йактӹ ромыгӹц 5 кӓнӓ чӹдӹм кугим рош. Шӹргӹ рошывлӓ кэчӹ мычкы маньар пушӓҥӹм роэнӹт?

162. 5 *кг* торф 2 *кг* шӱ нӓр шокшым пуа. 270 *кг* торфым ваштал таш кӹнь, маньар *кг* шӱм нӓлӓш кэлэш?

Шукы знакан числам ик знакан числаэш шукэмдӹмäш тон пайылымаш.

I.

163. Рэльс ӹштэн лыкмы цэхӹштӹ ударный агыл бригады шэстьидньэвкӹ йӹдэ 425 рэльсӹм ӹштэн лыктын. Ти бригады тӹлзӹштӹ 135 рэльсӹм бракым ӹштэн. Ударный бригады шэстьидньэвкӹ йӹдэ 546 рэльсӹм брактэок ӹштэн лыктын. Ударный бригады ударный агыл бригадыгӹц тӹлзӹштӹ маньар рэльсӹм шукым ӹштэн лыктын.

164.	2 142·2	2 429·2	1 482·2	2 641·3	3 647·4
	2 324·2	3 327·2	3 273·2	1 832·3	1 896·4
	3 212·2	4 236·2	4 132·2	2 742·3	1 739·4
	4 232·2	4 248·2	2 236·2	3 512·3	1 764·4
165.	2 657·5	3 729·7	8 634·7	23 653·4	148 533·2
	2 948·5	6 943·8	8 297·9	23 187·5	285 697·3
	1 384·6	7 638·8	7 638·9	46 318·7	128 394·3
	3 973·6	9 476·8	2 876·9	63 584·9	119 993.5

166. Копэратьивӹштӹ 212 пайшык 8 *кг* тури дон 6 *кг* ушман рäдӹ плучайэнӹт. Пайшыквлäлäн цилäжӹ маньар *кг* овошчым пуэнӹт?

167. Копэратьивӹштӹ 9 тäӈгäдон 685 *м*, 7 тäӈгäдон 535 *м* матьэри ылын. Цилä матьэрижӹ маньараш ылын?

168.	2·2 849	3·2 637	4·2 946	6·2 839	8·7 426	6·12 356
	2·2 984	3·2 889	4·3 789	6·9 364	8·9 346	7·11 545
	2·3 586	3·3 665	5·2 657	7·4 827	9·8 635	8·15 342
	2·4 657	3·4 827	5·7 423	7·6 384	9·6 947	9·21 243

169. Завот тӹлзӹштӹ 1 260 *т* ньэфтӹм дä ньэфтӹгӹц 9 кäнä шукым кӱäн шӱм пӹтäрэн. Ик *т* ньэфтӹ 7 кубомэтр пум ваштадта, ик *т* шӱ — 5 кубомэтрӹм. Завотлан ньэфтӹ дон кӱäн шӱ вäрэш маньар пу кэлэш ылын?

II.

170. Алашкы копэратьиввлäлäн 5 вагон сакыр толын, столовыйвлäлäн 3 — вагон. Цилäжӹ 132 000 *кг*. Копэратьиввлä маньар *кг* сакырым плучайэнӹт, столовыйвлä — маньарым?

171. Шыргы рошывлä 5 бригады 27 935 пушäнгым йöрэныт. Кок ударный бригады кым ударный агыл бригады ыштымы нäрым ыштэн. Каждый ударный бригады ударный агыл бригадыгыц маньар пушäнгым утым йöрэн?

172.

6 480:2	2 760:4	4 760:7	7 840:8	9 720:3	2 692:4
2 640:2	3 960:6	2 880:8	4 860:9	1 485:3	3 775:5
3 930:3	5 110:5	5 840:8	2 880:9	2 268:3	4 360:5
3 630:3	5 110:7	7 760:8	5 670:9	1 756:4	4 785:5

173.

46 944:3	43 778:7	75 264:3	476 391:3	245 665:5
65 892:4	51 765:7	35 424:9	694 285:5	748 348:4
92 480:5	55 504:8	83 934:9	752 934:6	547 422:6
84 938:7	67 122:9	112 355:5	892 633:7	718 821:9

174. Завотышты 9936 эдэм ровотайа. Ровочыйвлä служышывлäгыц 8 кäнä шукы. Завотышты маньар служышы, маньар ровочый?

175. Копэратьив пайшыквлäлäн 18 725 *т* турим дä мол овошчвлäм йамдылэн. Турижы мол овошчвлäгыц 6 кäнä шукы. Копэратьив маньар турим, маньар мол овошчвлäм йамдылэн?

176. Фабрикышты 38 946 мыжыр кэмым ыргэныт. Тынäр мыжыр кэмышты пэлжы пўэргын ылын. Ыдырäмäшвлäн кэм пўэргывлäнгыц 3 гäнä чыдьы ылын. Ыдырäмäш кэм маньар мыжыр ылын?

177. Ик районыштыш вäтывлä погымы утьильышты тäрэш 1 962 тäнгäм плучайэныт. Ти оксан кым пайышты ик пайжым йäсльы ыштымäшкы пуэныт, 492 тäнгäм пионьэр городок органьизуйымашкы дä молжым колхозышкы сола хозäйства машинä нäлмäшкы колтэныт. Колхозышкы маньар оксам колтэныт?

178.

82 т. 64 к.:8	23 *м* 75 *см*·4	26 *м* 40 *см*:4
67 т. 28 к.:7	54 *м* 68 *см*·5	64 *м* 25 *см*:5
546 т. 57 к.:9	65 *м* 35 *см*·6	37 *м* 26 *см*:6
319 т. 38 к.:6	87 *м* 18 *см*·7	74 *м* 7 *см*:3

179. Бэтон ыштäш ик пай цэмэнтым нäлыт, 2 пай ошмам, 4 пай шчэбньым (висä шоттон). 12 488 *т* бэтон

ӹштäш маньар цэмӹнт, маньар ошма, маньар шчэбӹнь кэрäл лиэш?

180. Шахтышты ик квартал мычкы 19182 *т* кӱäнгшӹ шӱм лыкмы. Кокшы тӹлзӹн 2 кäнä шукы шӱм лыкмы, кымшын пӹтäриш тӹлзӹгӹц 3 гäнä шукым. Тӹлзӹ йӹдэ маньар тонн шӱм лыктыныт?

Шукы знакан числам 10-эш тä лувлäэш шукэмдӹмäш тон пайылымаш.

I.

181. Завотышты 1780 ӹдӹрäмäш, ӹдӹрäмäшвлäгӹц 10 гäнä шукы пӱэргӹ, ӹдӹрäмäшвлäгӹц 5 кäнä чӹдӹ кушкын шотымывлä ровотайат. Завотышты цилäжӹ маньар ровочый?

182.

4539·10	5693·10	6371·10	8350·10	15300·10
4297·10	5498·10	7248·10	9640·10	29100·10

183. 4 *кг* дä 337 *г* мижгӹц 9 мыжыр цылкам дä 10 савыцым пидӹнӹт. Ик мыжыр цылкашкы 185 *г* миж пырэн. Ик савыцышкы маньар *г* миж пӹрэн?

184.

9980:10	22870:10	39150:10	59270:10	76800:10
12640:10	26350:10	44950:10	69880:10	87000:10

II.

185. Ик районышты пӹтäриш пäтьильэткӹ тӹнгäлмӹ андак 147 школ ылын. Пäтьильэткӹ пӹтӹмäшэш 237 лин. Икпораткан нäлмäштӹ школы йӹдэ 75 учэньик тымэньэш. Пäтьильэткӹ пӹтӹмäшэш, пäтьильэткӹ тӹнгäлмӹ годшыгӹц маньар учэньик шукы тымэньӹн?

186. Пионьэрвлä вэчэрӹм ӹштэнӹт, 60 бильэтӹм 75 копэктон, 50 бильэтӹм 85 копэктон, 30 бильэтӹм 1 тäнгä дä 50 копэктон выжалэнӹт. Вэчэр ӹштӹмäшэш шäвӹмäшкӹ 36 тäнгä дä 75 копэк пӹтэн. Мол оксажым школылан кньигä нäлмäшкӹ шäвэнӹт. Кньигä нäлмäшкӹ маньар окса кэн?

187.	(256·3)·10	(324·4)·10	(287·5)·10	(364·8)·10
	256·30	324·40	287·50	364·80

188.	684·30	978·50	2 643·70	8 629·90	7 055·40
	748·40	596·70	3 964·80	9 685·70	8 003·60
	836·40	748·80	6 497·90	8 799·80	9 800·70
	796·50	986·90	7 499·70	9 605·30	9 009·90

189. Турксибын кытшы 1 500 *км*. Ик цäшӹштӹ 20 километӹрӹм ӹштӹшӹ дä шагалмы вäрвлäэш 12 цäшӹм эртäрӹшӹ товарный пойэзд ти корным маньар вэрэмä эртä?

190. Шпалвлäм тигӹттон шӹрäт. Каждый 50 шпалэш 479 *кг* тигӹт пӹтä. 300 шпалэш маньар тигӹт кэлэш?

191.	(240: 0):6	(420:10):7	(540:10):9	(640:10):8
	240:60	420:70	540:90	640:80

192.	360:40	9 960:40	9 750:50	11 940:60	41 440:80
	560:70	8 680:70	9 660:60	12 810:70	55 530:90
	450:90	9 360:80	7 920:60	12 480:80	64 330:70
	640:80	9 990:90	9 030:70	19 170:90	75 360:60

193. Цэхӹштӹ кок станок листӹ äтӹн пындашвлäм ӹштäт. Ик станок ик минутышты 30 пындашым ӹштä. 78 300 пын ашлан заказым плучайымы. 23 580 пындашым ӹштӹмӹ. Заказым ӹштэн пӹтäрäш эчэ маньар вэрэмä ровотайаш кэлэш?

194. Кавказын сэк кӱкшӹ вäржӹ Эльбрус, таҥыж вӹткӹц 5 640 *м* кӱкшӹ. Казбэк Эльбрускӹц 600 *м* лапрак. Сэвэрный Уралын сэк кӱкшӹ вӹржӹ Казбэккӹц 3 160 *м* лапрак. Лу йатажан пöртӹн кӱкшӹцшӹ 40 *м*. Ти кырыквлäн кӱкшӹцӹшкӹ шоаш манын, тэхэнь томавлäм маньарым икжäк-иктӹ вӹкӹ шӹндäш кэлэш?

195. Льэна рэкäн кытшы 4 500 *км*, Йыл Льэнагӹц 100 *км* мытык, Дньэпр Йылгӹц 1 350 *км* мытык. 50 *км* вäрэш 1 мильиметрӹм нäлäш тä, ти рэкäвлäн кытыштын дьиаграмым чэртьäш.

Шукы знакан числам кок знакан числаэш шукэмдӹмӓш.

196. Ровочый 3 кэчӹштӹ 576 *т* кӱӓнгшӹ шӱм лыктэш. Тӹлзӹштӹ тӹдӹ маньар *т* шӱм лыктэш? (тӹлзӹштӹ 25 пӓшӓгэчӹ).

197. Ик тонн доньэцки шӱн ӓкшӹ Москвашты 23 тӓнгӓ дӓ 80 копэк. Москва доныш районыштыш ик тонн шӱ 12 тӓнгӓ дӓ 40 копэк. Москвашты ик вагон доньэцки шӱ Москва доныш шӱгӹц маньар тӓнгӓ шэргэш шагалэш? (Вагонышты 16 *т*).

198.	352·13	348·23	2 275·13	4 315·25	4 686·63	9 536·77
	432·14	472·32	4 583·19	3 228·32	8 768·67	4 885·93
	846·15	667·45	9 636·17	9 383·55	6 889·85	8 855·58

199.	684·16	783·52	6 746·18	9 617·43	7 537·89	5 969·92
	369·18	856·65	6 676·16	7 338·48	8 776·91	7 638·78
	925·17	577·94	8 481·19	6 846·37	6 498·76	8 888·69

200. Амэрикански дьивизӹ йӹдэ 23 танк, 121 куштылгы машинӓ, 541 грузовик, 90 трактыр, 253 мотоцикл дӓ 1 028 мол машинӓвлӓ. Амэрикански армин 54 дьивизӹштӹ цилӓжӹ маньар машинӓ?

201. 1914 ин амэрикански дьивизӹ ик минутыштӹ винтовкывлӓгӹц 150 000 гӓнӓ лӱэн кэрдэш ылын, пульэмӧтвлӓгӹц 13 500 гӓнӓ. Ӹндэ пэрвишӹ дорц винтовкывлӓгӹц 72 000-дон чӹдӹ лӱӓ. Пульэмӧтшӹ пэрвишӹ дорц 47 кӓнӓ шукы лӱӓ. Амэрикански дьивизӹ кӹзӹт 1914 и дорц маньарыдон шукы лӱӓ?

202. Пушка сага снарӓтӹмӓт нӓнгэӓт. Ик снарӓт 6 500 грамым шывшэш. Зарӓт йӓшӹкӹштӹ 88 снарӓт, анцылныжы — 36 снарӓт. Цилӓ снарӓтшӹ маньарым шывшэш?

203.	784·36	837·55	6 402·39	9 325·68	7 939·98	5 993·56
	398·84	298·47	5 736·75	3 062·44	8 066·65	3 638·87
	575·48	632·64	1 211·91	4 954·86	6 378·39	7 909·95
	401·97	934·79	8 675·48	2 587·53	9 440·74	4 832·61

Счöт.

Школылан колтымы:

Хäды̆р лы̆мвлä	Шотшы	Ăкшы̆		Цилäжы̆	
		Тäңгä	Копэк	Тäңгä	Копэк
1. Лампывлä . . .	75	—	85		
2. Абажурвлä . . .	25	2	55		
3. Рольиквлä . . .	5 шӱды̆	2	75		
4. Проводвлä . . .	200 *м*	—	6		
Цилäжы̆ . . .					

204. Ти счотым тьэтратьышкы сирэн нäлäш. Охыр крафам тэмäш. Итогшым пäлäш.

Квадратный висäвлä.

205. Тöроголашым чэртьäш кэлэш, кытшы 6 *см*, торэшы̆жы̆ 3 *см* лижы̆. Кымдэмжы̆м квадратный сантьимэты̆рдон висäш. Тиды̆м кыцэ ы̆шты̆млä, ты̆ды̆м ти чэртьожвлä анчыктат.

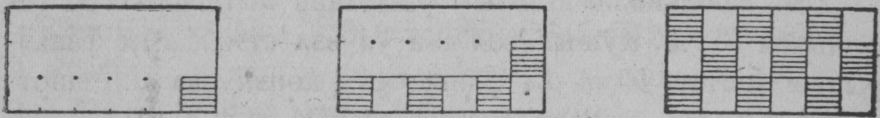

206. Тöроголашым чэртьäш кэлэш, кытшы 5 *см*, торэшы̆жы̆ 4 *см* лижы̆. Кымдэмжы̆м висäш.

207. Квадратым чэртьäш кэлэш, вэлжы̆ 4 сантьимэтрäн лижы̆. Кымдэмжы̆м висäш.

208. Квадратым чэртьäш кэлэш, вэлжы̆ 1 *дм* лижы̆. Кымдэмжы̆м квадратный сантьимэтрдон висäш. 1 *кв.* дьэцимэтры̆шты̆ маньар квадратный сантьимэтр?

209. Тоскаэш тöроголашым чэртьäш кэлэш, кытшы 5 *дм*, торэшы̆жы̆ 3 *дм* лижы̆. Кымдэмжы̆м висäш.

210. Тоскаэш квадратым чэртьäш кэлэш, вэлжӹ 6 *дм* лижӹ. Кымдэмжӹм висäш.

211. Газэт пумагагӹц квадратым кльэйäш кэлэш, вэлжӹ 1 *м* лижӹ. Камдэмжӹм квадратный дьэцимэтрдон висäш. 1 *кв.* мэтрӹштӹ маньар квадратный дьэцимэтр?

212. Сэдӹрäэш тöроголашым ӹштäш кэлэш, кытшы 4 *м*, торэшӹжӹ 3 *м* лижӹ. Кымдэмжӹм квадратный мэтрдон висäш.

213. Сэдӹрäэш квадратым ӹштäш кэлэш, вэлжӹ 5 *м* лижӹ. Кымдэмжӹм висäш.

214. Квадратный сантьимэтрвлäшкӹ тыгыдэмдäш: 2 *кв. дм*; 5 *кв. дм*; 10 *кв. дм*; 15 *кв. дм*; 26 *кв. дм.*

215. Квадратный дьэцимэтрвлäшкӹ сäртäш: 200 *кв. см.*; 400 *кв. см*; 760 *кв. см*; 840 *кв. см*; 375 *кв, см.*

216. Квадратный дьэцимэтрвлäшкӹ тыгыдэмдäш: 3 *кв. м*; 6 *кв. м*; 12 *кв. м*; 35 *кв. м*; 47 *кв, м*; 60 *кв. м.*

217. Квадратный мэтрвлäшкӹ сäртäш: 400 *кв. дм*; 500 *кв. дм*; 840 *кв. дм*; 704 *кв. дм*; 628 *кв. дм.*

218. Кок кӹдэжӹштӹ сэдӹрäм чиäлтäш кэлэш. Ик кӹдэжӹн кытшы 6 *м*, торэшӹжӹ 4 *м*; вэсӹн кытшы 7 *м*, торэшӹжӹ 5 *м*. Ик *кв. м* чиäлтӹмӹ тäрэш 35 копэкӹм тӳлäт. Кок кӹдэжӹштӹ сэдӹрä чиäлтäш маньар окса кэлэш?

219. Крольиклäн ӹштӹм рэшоткан кытшы 80 *см*, торэшӹжӹ 75 *см*. Кӳшӹл вэл дон ӱл вэл стэньäжӹм фаньэрӹнӹм ӹштäт. 10 *кв. дм* фаньэрэш 2 копэк вазэш. Рэшоткалык фаньэрӹ маньар оксааш лиэш?

220. Ик вэкӹлä пасэ кӹртньи лэвäшӹн кытшы 12 *м*, торэшӹжӹ 8 *м*. 1 *кв. м* лэвäш вӹлнӹш лымын лэлӹцшӹ 11 *кг* дä 650 *г* ылэш кӹнь, лэвäш вӹлнӹш лым маньарым шывшэш?

221. Тöроголан зэмльä учäсткäм 172 *м* пичӹдон пичӹмӹ. Кытшы торэшкӹц 6 *м* кужы. Учäсткäн кымдэмжӹм пäлäш.

222. Колхозышты вольык пичӹн кытшы 63 *м*, торэшӹжӹ 10 *м*. Вольык пичӹштӹ цилäжӹ 90 ышкал. Ик ышкаллан кыдын кымдык сэдӹрä вäрэштэш?

223. Тöроголан зэмльä учäсткäм 360 *м* пичӹдон пичэнӹт. Ти учäсткäн торэшӹжӹ 42 *м* ылэш кӹнь, кымдэмжӹм момыла.

224. Ик эдэмлäн 9 *кв. м* ӹлӹм кымдэм вäрэштэш. Сэмньäлäн эчэ 5 *кв м* утым пуат. Ватьэрӹн кымдэмжӹ ...*кв. м.* .... эдэмäн сэмньäлäн задачым шанэн лыкташ.

225. Класын кытшы..., торэшӹжӹ... Класышты... учэньик. Ик учэньиклäн 1 *кв. м* дä 70 *кв. см* сэдӹрä кымдэм кэлэш. Задачым вэс пачаш сирäш. Точкавлäм цифрвлäдон вашталташ. Задачэш йатмашым моаш тä рэшäш.

226. Класыштыш соты кымдэм сэдӹрä кымдэмӹн вӹц пайышты ик пай лишäшлык. Ӹшкэ класыштышта соты кымдэм гишäн задачым ӹштӹдä.

Шукы знакан числам кок знакан числаэш пайылымаш

I.

227. Групышты 42 учэньик. Групэш 126 тьэтратьым кльэткäлä крафыманым дä 168 тьэтратьым льиньэйкäлä крафыманым пуэнӹт. Учэньик йӹдэ маньар тьэтратьын шоэш?

228. Школышкы 360 *м* тканьым колтэнӹт. Ти тканьым 72 учэньик икнäрӹн плучайэнӹт. 1 *м* тканьын äкшӹ 1 тäнгä дä 65 копэк ылэш кӹнь, каждый учэньик маньар оксам тӱлӹшäшлык ылэш?

229.

488:60	496:60	492:82	553:79	472:59
488:61	496:62	552:92	624:78	464:58
568:70	432:70	651:93	552:69	441:49
568:71	432:72	498:83	544:68	384:48

230.

230:32	324:41	625:79	561:79	315:53
370:43	276:52	541:68	734:88	584:72
260:51	841:91	318:48	624:89	612:78
440:62	671:82	437:68	527:69	475:58

231. 27 *м* ситцӹ дä 23 *м* сатьинкӹ иквäрэш 97 тäҥä дä 54 копэкäш ылыт. 27 *м* ситцӹ дä 58 *м* сатьинкӹ иквäрэш 193 тäҥä дä 79 копэкäш ылыт. 1 *м* сатьинкӹ дон 1 *м* ситцӹ пасна-пасна маньар оксааш ылыт?

232. 15 мэшäк лашаш тä 9 мэшäк тури иквäрэш 1632 килограмым шывшыт. 15 мэшäк лашаш тä 26 мэшäк тури иквäрэш 2 448 килограмым шывшыт. Мэшäк лашаш тон мэшäк тури пасна-пасна маньар килограмым шывшыт?

233.	315:40	392:50	520:65	414:46	448:56
	315:50	392:60	304:76	185:37	462:66
	315:45	392:56	385:55	405:45	380:76
234.	342:57	141:47	296:37	675:75	495:55
	288:96	216:24	536:67	616:77	837:93
	378:63	301:43	420:84	602:86	608:76
234.	150:25	182:26	222:37	525:75	486:54
	230:46	275:55	360:45	320:64	450:75
	520:65	329:47	486:54	783:87	612:68
	380:76	280:35	396:66	760:95	864:96

II.

236. Икпораткан шотайымашты ик эдэмлäн тӹлзэш 18 *кг* овошч кэлэш. 6 эдэмäн сэмньääн колхозньыкын 1296 *кг* овошчшы улы. Ти йäмдӹ маньар жэпэш ситä.

237. Совхоз копэратьивлäн дä фабрика-кухньалан 39 йäшӹк мыным, цилäжӹ 56 160-м йäмдӹлэн. Копэратьив 18 йäшӹкӹм плучайышашлык. Фабрика-кухньа маньар мыным плучайа?

238.	1 829:59	2 449:79	5 589:69	6 319:89	2 178:99
	3 848:52	2 584:68	5 976:72	4 756:82	2 842:98
	4 814:58	5 100:68	7 176:78	3 960:88	2 058:98
	1 917:71	2 419:41	7 533:81	2 821:91	4 241:98

239.	12 177:99	21 696:48	358 324:29	374 237:59
	22 077:99	30 856:58	556 444:49	419 175:81
	31 779:99	27 972:37	594 425:31	441 750:62
	27 456:78	44 928:39	693 099:99	391 736:92

240. Ик баржышты 14 400 хӓнга, вэсӹштӹ—21 600. Йӓстӓрӓш 72 ровочыйым тӓрлэнӹт. Каждый ровочый маньар хӓнгам намалшашлык?

241. Портышты консэрвӓн йӓшӹквлӓм 42-м дӓ кошкым фруктаным 52 йӓшӹкӹм йӓстӓрэнӹт. Консэрвӹ йӓшӹквлӓн лэлӹцӹштӹ 31 *ц* дӓ 8 *кг*. Фруктан йӓшӹк консэрвӓн йӓшӹккӹц 18 *кг* лэлӹрӓк. Фрукты йӓшӹквлӓн лэлӹцӹштӹм пӓлӓш.

III.

242. Совхоз шэстьидньэвкӹштӹ 35 *т* дӓ 40 *кг* силосым пӹтӓрӓ. Кэчэш каждый ышкаллан 16 *кг* силосым пӹтӓрӓт кӹнь, совхозышты маньар ышкал?

243. Хрэсӓнь ышкал ик иштӹ 1 200 *л* шӹшэрӹм пуа, 25 *л* шӹшэргӹц 1 *кг* ӱ лӓктэш. Совхоз фэрмӹштӹ ышкал ик иштӹ 3 450 *л* шӹшэрӹм пуа, 23 *л* шӹшэргӹц 1 *кг* ӱ лӓктэш. Совхоз ышкал шӹшэргӹц маньар *кг* уты ӱ лӓктэш?

244.

4 650:25	7 740:45	20 655:85	25 125:75	74 725:35
5 304:34	12 265:55	30 685:95	19 512·36	34 178:46
3 978:26	14 560:65	45 192:84	33 132:44	53 637:57
5 580:36	17 475:75	23 650:86	29 250:26	70 785:65

245.

374 275:55	546 268:74	430 192:46	395 100:75
441 728:64	335 400:75	746 700:75	424 545:55
419 164:86	322 672:86	693 156:94	672 660:74
391 780:95	408 348:54	712 215:85	437 070:85

246. 1905 ин лу цӓшӓн пӓшӓгэчӹ годым, ровочыйын тӹлзӓш пӓшӓдӓржӹ 36 тӓнгӓ ылын. Ровочый ик цӓш пӓшӓдӓрэш маньар оксам плучайэн? (Тӹлзӹштӹ 24 пӓшӓгэчӹм шотлаш).

247. 1905 ин хрэсӓньвлӓн вольньэнӹ годым, 30 000 помэшӹк усадьбын луатвӹц пайышты ик пайжы йылатымы ылын. Маньар усадьбы кодын?

248. „ФД“ (Фэльикс Дзэржински) паровоз 1 570 *т* пойэздӹм шывшэш, паровоз дон тьэндьэр 120 *т* ылыт. Вагон лэлӹц 7 *т* дä 300 *кг*, грузшы 17 *т* дä 700 *кг* ылэш кӹнь, пойэздӹштӹ маньар вагон?

249.

$29 \cdot x = 8\,816$	$x:27 = 351$	$21\,228:x = 87$
$55 \cdot x = 41\,470$	$x:92 = 614$	$119\,412:x = 93$
$x \cdot 96 = 70\,560$	$x:39 = 1\,014$	$125\,060:x = 37$
$x \cdot 93 = 119\,412$	$x:67 = 5\,092$	$115\,192:x = 44$

Овошч лӹмвлä	Шачыш	погымаш
	85 *кв м*-гӹц	1 *кв м*-гӹц
1. Кавшта	425 *кг*	
2. Тури	255 „	
3. Морко	340 „	
4. Охырэц	3 400 шт.	

250. Ти таблььицӹм тьэтратьышкы сирэн нäлäш. Охыр крафам тэмäш.

251. Примэрвлäм рэшäш. Провэрäйäш.

$24 \cdot 27$	$26 \cdot 35$	$48 \cdot 79$	$37 \cdot 54$	$83 \cdot 78$
$45 \cdot 39$	$45 \cdot 38$	$64 \cdot 87$	$45 \cdot 86$	$72 \cdot 94$
$54 \cdot 63$	$52 \cdot 65$	$76 \cdot 98$	$73 \cdot 84$	$75 \cdot 62$
$78 \cdot 89$	$86 \cdot 75$	$97 \cdot 85$	$68 \cdot 77$	$87 \cdot 78$

252. Примэрвлäм рэшäш. Провэрäйäш.

$22\,638:98$	$27\,456:78$	$30\,972:87$	$44\,928:39$
$12\,177:99$	$19\,176:68$	$21\,696:48$	$358\,324:29$
$22\,077:99$	$22\,311:67$	$30\,856:58$	$556\,444:49$
$31\,779:99$	$20\,064:57$	$27\,972 \cdot 37$	$594\,425:31$

253. Вады мычкы лампышты 135 *г* крäсин йыла. Шэстьидньэвкӹштӹ маньар крäсин йыла?

Задачым рэшäш. Отвэттон дä пумы числавлäжӹдон пайылыман задачвлäм ӹштäш.

254. Цэхӹштӹ 178 ӹдӹрäмäш тä пӱэргӹжӹ 4 гäнä шукы. Ти цэхӹштӹ маньар пӱэргӹ?

Задачым рэшäш. Отвэттон дä пумывлäжӹдон пайылыман задачвлäм ӹштäш.

Жэп шотайымаш.

255. Сэкундывлäшкӹ тыгыдэмдäш: 3 мин.; 1 мин. тä 20 сэк.; 7 мин. тä 38 сэк.; 5. мин. тä 8 сэк.; 13 мин. тä 45 сэк.; 18 лин. тä 35 сэк. 25 мин. тä 47 сэк.; 36 мин. тä 58 сэк.

256. Кого мэрäвлäшкӹ сäртäш. 400 сэк.; 340 сэк.; 375 сэк.; 600 сэк.; 960 сэк.; 426 сэк.; 752 сэк.; 840 сэк.; 925 сэк.; 986 сэк.; 1 248 сэк.

257. Минутвлäшкӹ тыгыдэмдäш: 9 цäш.; 3 цäш тä 30 мин.; 6 цäш тä 46 мин.; 8 цäш тä 6 мин ; 14 цäш тä 27 мин.; 16 цäш тä 38 мин.; 21 цäш тä 43 мин.; 25 цäш тä 56 мин.

258. Кого висäвлäшкӹ сäртäш: 420 мин.; 140 мин; 195 мин.; 720 мин.; 900 мин.; 428 мин.; 795 мин.; 815 мин.; 864 мин;. 916 мин.; 1 450 мин.

259. Цäшвлäшкӹ ты ыдэмдäш: 8 сут.; 30 сут.; 25 сут.; 5 сут. дä 8 цäш; 7 сут. дä 15 цäш; 15 сут. дä 6 цäш; 17 сут. дä 10 цäш; 25 сут. дä 15 цäш; 47 сут. дä 18 цäш.

260. Кого висäвлäшкӹ сäртäш: 216 цäш; 260 цäш; 400 цäш; 624 цäш; 343 цäш; 496 цäш; 643 цäш. 680 цäш; 710 цäш; 826 цäш; 954 цаш;

261. Ик иштӹ 365 äль 366 кэчӹ. Лачок ылмыжым провэрäйäш кэлэш: шӹм тӹлзӹштӹ 31 кэчӹ рäдӹ; тӹлзӹштӹ — 30 кэчӹ рäдӹ дä тӹлзӹштӹ 28 äль 29 кэчӹ. Ик иштӹ маньар кэчӹ?

262. Йäктӹ 600 и йактэ ӹлэн кэрдэш, тум — 1000 и йактэ. Ти пушäҥгӹвлä маньар курым рäдӹ ӹлäт?

263. Пумага фабрикӹм пӹтäри 500 и пэрви ӹштӹмӹ ылын. Пумагам маньар курым фабрикӹштӹ ӹштäт?

264. Кньигä пэцäтлӹмäш 1 438 ин шанэн лыкмы ылын. Кньигä пэцäтлӹмäшӹм махань шӱдӹ ин шанэн лыкмы?

265. Ӹлӹмнä им цифрдон сирäш. Шӱдӹ ижӹм кэлэсäш.

266. Крэпостной права вашталтмаш 1861 ин лин. Тӹ-нӓмшэн маньар и эртэн?

267. Российӹштӹ пӹтӓриш рэвольуци 1905 ин ылын. Кугижӓм карангдымы дӓ Октьӓвр рэвольуци — 1917 ин ылын. Ти событьивлӓ лошты маньар и?

268. Владьимир Ильич Лэньин 1870 ин шачын дӓ 1924 ин колэн. Лэньин маньар и ӹлэн?

269. Пӹтӓриш лым 10 нойӓврӹн вазын. Сэк кого ӱштӹ 21 йанварын ӹлын. 25 фэвральын лым шылаш тӹ-нгӓлӹн. 19 апрэльӹн рэкӓ тӓрвӓнэн. Ти лин мимӓшвлӓ лошты эртӹш жэпвлӓм пӓлӓш кэлэш.

270. Колхозышты шошым ӱдӹмӓшлык план тэхэнь ылэш: шӹльӹм — 26 апрэльӹн, грэчухам — 19 майын, турим — 5 майын, итӹнӹм — 1 йуньын.

Шӹльӹ ӱдӹмӹ дон тури шӹндӹмӹ лошты маньар жэп эртӹшӓшлык? Тури шӹндӹмӹ дон грэчуха ӱдӹмӹ лошты маньар жэп? Грэчуха ӱдӹмӹ дон итӹн ӱдӹм лошты маньар жэп?

271. Тир корны 12 нойӓврӹн тӹнгӓлӓлтӹн дӓ 4 тӹлзӹ дӓ 6 сутка шывшылтын. Кынам пӹтэн?

272. 16 дьэкӓврӹн и гач кашташ тӹнгӓлӹнӹт тӓ 5 март йактэ каштыныт. Рэкӓ вӹлнӹш и мычкы маньар жэп кашташ лиэш ылын?

373. Прохотвлӓ рэкӓ мычкы 12 апрэльгӹц 20 нойӓвр йактэ каштыныт. Навигаци маньар жэп ылын?

274. Пойэзд кок станци лом 5 цӓш тӓ 35 мин. кэн. Прохот пойэздгӹц 3 гӓнӓ ольэн кэӓ. Тӹ корнымок про-хотэш маньар жэпӹштӹ кэӓш лиэш?

275. Ыргым фабрикӹштӹ 14 цӓш тӓ 30 минутышты 5 костьумым ыргэнӹт. Ӹшкэт-ыргызы 3 костьум ыргаш 54 цӓш тӓ 15 минутым эртӓрэн. Фабрикӹ ӹшкэт-ыргы-зыгӹц маньарыдон чӹнь ырга?

276. Фабрикӹштӹ машинӓ 10 полдыш онгым 2 минут тӓ 50 сэк. шӧргӓ. Костьумэш 8 полдыш онгым шӧргӓш кэлэш. Тинӓр онгым шӧргӓш маньар жэп кэлэш?

277. Эльэктричэски пайрошы 28 *кг* пайым 19 мин. тä 36 сэк. роэн кэрдэш. Киттон пайрошыдон 1 *кг* пайым 7 мин. роаш лиэш. Эльэктричэски пайрошы киттон рошыгыц маньар гäнä чынь ровотайа?

278. Эльэктричэски машинä 48 *кг.* турим 32 мин. ирыктä. Киттон 1 *кг* турим 10 минутышты ирыктäш лиэш. Машинäдон ирыктымäшты киттон ирыктымäшкыц маньар гäнä шукым ирыктäш лиэш?

279.

5 сут. дä 12 цäш.·40	8 цäш тä 40 мин.·50
3 сут. дä 18 цäш.·30	3 цäш тä 18 мин.·60
7 сут. дä 20 цäш.·45	5 чäш тä 27 мин.·76
8 сут. дä 16 цäш.·94	6 чäш тä 45 мин.·80

7 мин. тä 49 сэк.·60
9 мин. тä 23 сэк.·80
15 мин. тä 36 сэк.·57
20 мин. тä 36 сэк.·98

280.

2 сут. дä 15 цäш: 7	4 цäш тä 30 мин.: 6
3 сут. дä 8 цäш:10	5 цäш тä 20 мин.: 8
6 сут. дä 16 цäш:20	4 цäш тä 12 мин.:18
4 сут. дä 4 цäш:20	3 цäш тä 30 мин.:15

3 мин. тä 20 сэк,: 4
2 мин. тä 40 сэк.: 9
4 мин. тä 48 сэк.:12
6 мин. тä 31 сэк.:17

КЫМШЫ ГЛАВА.

Äшышты шукэмдымäш тон пайылымаш.

281. 1 000 *т* пырцым колташ кэлэш. 50 вагоным колтэныт, вагон йыдэ 16 *т.* Маньар *т* колташ кодын?

282. Совхозышты 50 ышкал. Каждый ышкаллан кэчэш 17 *кг* силосым дä 13 *кг* мол качкышым пуат. Тинäр ышкаллан кэчэш маньар качкышым пуат?

283.

35·50	56·50	72·50	26·50	44·50
86·50	22·50	38·50	94·50	84·50
72·50	68·50	88·50	78·50	92·50
93·50	76·50	96·50	98·50	99·50

284. 50 красноармэйцлӓн лӱашӹштӹ 400 патроным пуэнӹт. Ик красноармэйцлӓн маньар патроным пуэнӹт?

285. Завот 50 протьивогаз тӓрэш 600 тӓнгӓм тӱлэн, 12 тымэньмӹ винтовкы тӓрэш — 120 тӓнгӓм. Протьивогаз винтовкыгӹц маньар гӓнӓ шэргӹ?

286.

200:50	600:50	700:50	500:50
800:50	300:50	900:50	1 000:50
1 300:50	1 800·50	5 400:50	4 800:50
1 700·50	3 400:50	7 800:50	5 300:50

Шукы знакан числам 100-эш тӓ шӱдӹвлӓэш шукэмдӹмӓш тон пайылымаш.

I.

287. 8 *м* эльэктричэски провот 1 *кг* дӓ 944 *г* ылэш. Ровочый клубэш эльэктричэски сотэмдӹмӓшӹм ӹштӹмӓшкӹ 100 *м* провот пырэн. Ти провот маньар *кг* ылэш?

288.

56·100	322·100	6 896·100	8 295·100
94·100	487·100	7 679·100	8 003·100
82·100.	736·100	7 935·100	9 356·100
856·100	933·100	8 253·100	9 005·100

289. Мардэж вӓкш 100 цӓшӹштӹ 21 000 *кг* пӹрцӹм йангышта, вӹт вӓкш — 33 000 килограмым, паровой вӓкш — 48 000 килограмым. Каждый вӓкш цӓш йӹдэ маньар *кг* пӹрцӹм йангышта?

290.

2 200:100	7 500:100	75 800:100	600 000:100
7 800:100	5 900:100	456 600:100	200 000:100
5 900:100	40 700:100	356 ›00:100	900 000:100
6 600:100	25 600:100	963 700:100	700 000:100

II.

291. Совхоз 200 гэктаран учӓсткӓштӹ гэктаргӹц 14 *ц* дӓ 75 *кг* рӓдӹ хлопокым нӓлӹн. 300 гэктаран учӓсткӓштӹ гэктаргӹц 15 *ц* дӓ 45 *кг* рӓдӹ нӓлӹн. Совхоз цилӓжӹ маньар хлопокым погэн?

292. Гэктар ыргӹц 900 *кг* итӹрӓйӹдӹм хлопок лӓктэш. Тинӓр хлопокын кым пайышты ик пайжы волокно ылэш. Ик *кг* волокногӹц 10 *м* дӓ 75 *см* ткӓнь лӓктэш. 1 *кг* хлопоккӹц маньар ткань лӓктэш?

293.

(24·2)·100	(35·3)·100	(48·4)·100	(63·5)·100
24·200	35·300	48·400	63·500

294.

15·200	25·400	341·200	536·400	575·600	788·800
16·200	26·400	753·200	451·400	738·600	855·800
18·300	28·500	224·300	824·500	459·700	677·900
19·300	30·500	522·400	956·500	537·700	754·900

295. Ровотньицӹ ыргым фабрикӹштӹ ик цӓшӹштӹ машинӓдон 200 полдыш оҥым шӧргӓ. 1 полдыш оҥ шӧргӓш маньар сэкунды кэлэш?

296. Пӹтӓриш пӓтьильэткӹ тӹҥӓлмӹ андак 500 ровочый 3 станокэш ровотайэнӹтӓт, кэчэш 38500 *м* тканьым ровотайэн лыктыт ылын. Пӓтьильэткӹ пӹтӹмӓшэш 400 ровочый, нӹл станокэш ровотайэнӹтӓт, 43 200 мэтрӹм ровотайэнӹт. Пӓтьильэткӹ пӹтӹмӓшэш каждый ровочыйын пашӓ ӹштэн кэртмӓшӹжӹ маньары шукэмӹн?

297.

(1 800:100):3	(2 100:100):7	(3 600:100):9
1 800:300	2 100:700	3 600:900

298.

1 600:400	18 000:900	64 400:400	61 200:600	25 600:800
2 400:600	25 000:500	74 800:400	84 600:600	43 200:800
7 200:800	49 000:700	32 500:500	84 700:700	34 200:900
8 100:900	54 000:600	55 000:500	39 200:700	57 600:900

299. Стальинградыштыш трактыр завот ик иштӹ 50 000 трактырым ӹштэн лыктэш. 100 трактырышкы 440 *т* мэтал пыра. Каждый пойэзд 800 *т* мэтал нӓҥэмӹм шотайымыкы, тинӓр мэтал нӓҥэӓш маньар пойэзд кэлэш?

Шукы знакан числам кым знакан числаэш шукэмдӹмӓш тон пайылымаш.

300. Завот ровочыйвлӓлӓн томам стройа. Томашты 384 ватьэр лиэш. Ти шотышты 168 ватьэрӹштӹ ӹлӹм вӓржӹ 48 *кв. м* дӓ 75 *кв дм* рӓдӹ; молыштыжы 36 *кв. м*

50 *кв. дм* рäды̆. У томаштыш ы̆лы̆м вäры̆м шотайэн лыкташ.

301. Столовый 92 кэчы̆шты̆ 103 500 обэды̆м шолтэн. Ик ишты̆ маньар обэды̆м шолта?

302.

492·273	549·275	363·836	537·243	228·326	237·728
514·219	732·358	729·861	856·365	735·425	359·995
385·835	875·524	567·384	443·234	824·317	473·813
832·184	713·672	625·387	656·359	494·727	769·516

303.

373·356	481·549	369·719	441·572	342.841	587·427
566·215	912·282	776·269	782·297	895·299	929·394
675·424	725·354	588·424	584·485	645·199	843·597

304.

144·221	115·243	212·416
323·128	241·324	572·253
242·325	442·157	672·347
375·294	2 142·193	3 299·215
324·399	2 671·188	3 729·269
384·489	2 282·295	3 645·297

305. Ровочыйвлäлäн ы̆лäш томам ы̆штäш 976 000 тäҥгäэш шагалын. Каждый ты̆жэм тäҥгäгы̆ц 347 тäҥгä ровочыйвлäлäн тўлы̆мäшкы̆ кэн. Матьэриалвлä тäрэш тä мол вäрвлäшкы̆ шäвы̆мäшкы̆ мäньар окса кэн?

306. Цэхы̆шты̆ 147 ровочый 125 тäҥгääш рäды̆ займым сылэны̆т, 185 ровочый 175 тäҥгääш рäды̆. Ти цэхы̆н сылым займын суммым шотайэн лыкташ.

307. Ньйу-Йоркышты 180 кэчы̆шты̆ ватьэр тäры̆м тўлы̆ды̆мäш кишäн пäшäдэ ы̆лы̆шы̆ сэмньäвлäм ватьэргы̆ц лыктын колташ 73 440 приказым лыкмы ылын. Сэмньä йы̆дэ 3 эдэмы̆м шотайымыкы, Ньйу-Йоркышты цäш вуйгы̆ц маньар эдэмы̆м ольцäшкы̆ лыктын-лыктын колтат?

308. Подвалгы̆ц кым насостон 6 808 *л* вы̆ды̆м йоктарэны̆т: минутышты ик насос 56 льиты̆ры̆м йоктара, вэсы̆— 48 *л*-м, кымшы — 44 *л*-м. Подвалгы̆ц вы̆ды̆м маньар вэрэмä йоктарэны̆т?

309.

8 988:321	16 044:382	49 474:853	50 908:356
6 370:182	18 936:526	35 646:457	94 089:237
8 400:175	18 048:752	38 468:652	68 820:372
5 254:142	29 328:376	26 748:743	55 144:452

310.

114 912:756	414 288:756	396 440:935	150 384:482
153 999:639	282 924:813	104 000:832	203 504:632
177 552:548	260 275:725	340 176:912	172 890:678
1 1486:437	203 365:457	251 904:768	289 428:813

311.

130 500:348	403 788:759	279 456:852	302 452:911
400 464:972	272 592:432	189 952:742	408 342:759
285 570:835	185 220:588	206 500:875	353 228:379
379 316:713	128 250:375	339 986:874	554 046:863

312. Кок грузовой автомобиль, пӹрцӹм шывштымы годым, 6 *кг* дӓ 300 *г* бэнзинӹм пӹтӓрэнӹт. Ик автомобильжӹ 1 *км* кэмӹ корнэш 170 *г* бэнзинӹм пӹтӓрӓ дӓ вэсӹжӹ тӹшэцӹн 80 *г* шукым пӹтӓрӓ гӹнь, кок автомобиль маньар километрӹм кэнӹт?

313. Куштылгы дон грузовой автомобиль икнӓр корнымок кэнӹтӓт, цилӓжӹ 12 *кг* дӓ 300 *г* бэнзинӹм пӹтӓрэнӹт. Куштылгы автомобиль 1 *км* кэмӓшэш 110 *г* бэнзинӹм пӹтӓрӓ, грузовой 300 грамым. Автомобильвлӓ маньар километӹрӹм кэнӹт?

314. Примэрвлӓм рэшӓш. Провэрӓйӓш.

347·538	436·213	694.372	649·285	754.328
619·871	346·425	526·329	742·458	847·452
589·483	458·472	765·436	863·521	976·689

315. Примэрвлӓм рэшӓш. Провэрӓйӓш.

52 332:356	69 010:515	65 682:534	165 648:714
59 356:418	76 500:612	88 672:652	257 712:826
71 722:329	94 248:357	172 095:447	249 688:529

316.

(24 352 — 22 395)·169	(267 865 + 290 108):117
(3 756 — 1 803)·115	(9 609 + 7 563):(4 878 — 4 560)
(69 034 — 68 590)·246	(79 609 + 68 479):428

317.

4 477:121 + 8 064:112	3 276:2723 + 455: 35
3 382: 89 + 2 790: 45	13 932:172 + 7 728:112
9 398:254 + 8 004:276	20 916:249 + 8 505:315

318.

2 093: 91 + 2 072:56	3 799:131 + 1 953: 63
3105: 23 — 1 980:28	4 224:128 — 2 970:135
3 243:141 + 374:22	3 968:124 + 2 548:182

3 968:31 — 6 225:75
1 624:56 — 6 93:63

319. Завком кӓнӹм томавлӓштӹ ровочыйвлӓлӓн 175 тӓҥгӓдон 21 875 тӓҥгӓӓш вӓрӹм нӓлӹн. Маньар ровочый кӓнӹм томашкы кэӓт?

Ти задачым рэшӹдӓ. Отвэттон дӓ пумы числавлӓдон у задачвлӓм ӹштӓш.

320. 124 подводэш 29 760 кӹрпӹцӹм нӓҥгэнӹт. Подводы йӹдэ маньар кӹрпӹцӹн опгэнӹт ылын?

Ти задачым рэшӓш. Отвэттон дӓ пумы числавлӓдон у задачвлӓм ӹштӓш.

План дон кымдэм.

321. Корнын планышты 100 *м* вӓрэш 1 *см*-м нӓлмӹ. Корнын кытшым шотайэн лыкташ.

322. Кавштавичӹн планышты 200 *м* вӓрэш 1 *см*-м нӓлмӹ. Кавштавичӹн кымдэмжӹм шотайэн лыкташ кэлэш.

323. Тӧроголан зэмльӓ учӓсткӓн торэшӹм планышты 4 *см* дӓ 5 *мм* кыташ льиньидон анчыктымы. Лочокыштыжы ти учӓсткӹн торэшӹжӹ 900 *м* ылэш. Чэртьож махань масштабтон ӹштӹмӹ?

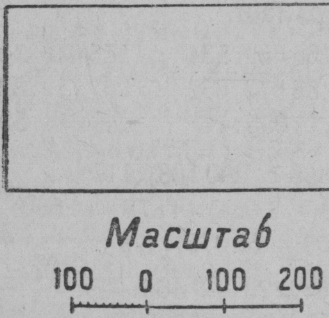

324. Тӧроголашын кытшы планышты 8 *см*, лачокыштыжы 40 *м*. Торэшӹжӹ планышты 6 *см*. Ти тӧроголашын кымдэмжӹм шотайэн лыкташ.

325. Школын мастьэрскойышты кок зосты листӹ улы. Ик листӹн кытшы 2 *м*, торэшӹжӹ 4 *дм*; вэсӹжӹн кытшы 3 *м*, торэшӹжӹ 5 *дм*. 1 совокышкы 1 *кв. дм* зосты пыра гӹнь, ти зосты листӹгӹц маньар совок лӓктэш?

326. Ик хаҥган кытшы 6 *м*, торэшӹжӹ 25 *см*; вэсӹжӹн кытшы 7 *м*, торэшӹжӹ 20 *см*. Ик хаҥган кымдэмжӹ вэс хаҥган кымдэмгӹц маньары шукы?

327. Кӹдэжӹн кӱкшӹцшӹ 4 *м*. Ик стэньӓн кытшы 7 *м* дӓ 5 *дм*, вэсӹн 3 *м*. Амасавлӓ дон окньавлӓ 12 *кв. м* вӓрӹм нӓлӹт. 3 *кв. м* йӹдэ 1 пач шпальэр кэлэш кӹнь, ти кӹдэж кльэйӹмӓшкӹ маньар пач шпальэр пыра?

328. Вольык пичӹм кӹртньи листӹдон лэвэдӓш кэлэш. Лэвӓшӹн кытшы 64 *м*, торэшӹжӹ 12 *м* дӓ 5 *дм*. 4 *кв. м* йӹдэ 5 листӹ кэлэш кӹнь, ти лэвӓшӹшкӹ маньар кӹртньи листӹ пыра?

329. Стэньӓн кытшы 17 *м* дӓ 5 *дм*, кӱкшӹцшӹ 4 *м*. 1 *кв. м* стэньӓшкӹ 255 кӹрпӹц пыра гӹнь, ти стэньӓшкӹ маньар кӹрпӹц пырэн?

330. Сэньӹкэш кӹрпӹц сэдӹрӓм вӓкшӓш кэлэш. Сэньӹкӹн кытшы 5 *м* дӓ 4 *дм*, торэшӹжӹ 3 *м* дӓ 8 *дм*. Кӹрпӹцӹн кытшы 3 *дм*, торэшӹжӹ 1 *дм*. Маньар кӹрпӹц кэрӓл лиэш?

331. Хаҥадон сэдӹрӓм вӓкшӓш кэлэш. Хаҥан кытшы 5 *м* дӓ 4 *дм*, торэшӹжӹ 2 *м*. Хаҥан кытшы 6 *м*, торэшӹжӹ 2 *дм* лиэш кӹнь, маньар хаҥа кэрӓл лиэш?

332. Рэвольӱци йактэ, 5 эдэмӓн ровочый сэмньӓ 5 *м* дӓ 6 *дм* кыташ тӓ 4 *м* дӓ 5 *дм* кымдыкаш кӹдэжӹштӹ ӹлӓ ылын. Ӹндэ тэхэнь сэмньӓ кок кӹдэжӹштӹ ӹлӓ. Ик кӹдэжӹн кымдэмжӹ 25 *кв. м* дӓ 40 *кв. дм*, вэс кӹдэжӹн кымдэмжӹ 19 *кв. м* дӓ 80 *кв. дм*. Сэмньӓштӹш каждый чльэнӹн ӹлӹмӹ вӓр маньары шукэмӹн?

333. Табльицӹштӹ 5 тӧрӧголаш фигурын кыт тон торэшӹм анчыктымы. Ти фигурвлӓн кымдэмӹштӹм шотайэн лыкташ кэлэш, пӹтӓри квадратный мэтрвлӓдон, вара арвлӓдон.

Кыт	Торэш	Кымдэм
100 *м*	1 *м*	
50 *м*	2 *м*	
25 *м*	4 *м*	
20 *м*	5 *м*	
10 *м*	10 *м*	

334. Квадратный мэтрвлӓшкӹ тыгыдэмдӓш: 2 *а*; 5 *а*; 40 *а*; 2 *а* дӓ 36 *кв. м*; 3 *а* дӓ 8 *кв. м*; 12 *а* дӓ 20 *кв м*.

335. Кого висӓвлӓшкӹ сӓртӓш: 300 *кв. м*; 500 *кв. м*; 260 *кв. м*; 409 *кв. м*; 675 *кв. м*.

336. Табльицӹштӹ кут

тёроголаш фигурын кыт тон торэшӹм пумы. Ти фигурвлӓн кымдэмӹштӹм пӹтӓри квадратный мэтрвлӓдон, вара гэктарвлӓдон шотайэн лыкташ.

Кыт	Торэш	Кымдэм
1 000 *м*	10 *м*	
625 *м*	16 *м*	
500 *м*	20 *м*	
400 *м*	25 *м*	
200 *м*	50 *м*	
100 *м*	100 *м*	

337. Арвлӓшкӹ дӓ квадратный мэтрвлӓшкӹ тыгыдэмдӓш: 3 *га*; 7 *га*; 4 *га* дӓ 85 *а*; 2 *га* дӓ 60 *а*; 1 *га* дӓ 7 *а*.

338. Шӓлдыра висӓвлӓшкӹ сӓртӓш: 500 *а*; 800 *а*; 215 *а*; 348 *а*; 460 *а*; 305 *а*; 1 504 *а*; 2 748 *а*; 5700 *кв. м*; 86 900 *кв. м*; 60 356 *кв. м*; 304 840 *кв. м*.

339. 96 *м* кыташ тӓ 75 *м* кымдыкаш зэмльӓ учӓсткӓштӹ 864 йӓктӹ кушкэш. 1 *а* кымдэмӹштӹ маньар пушӓҥгӹ кушкэш?

340. Ик возышкы 750 *кг* намозым опташ лиэш, 1 гэктарышкы 30 *т* намозым лыктыт кӹнь, 250 *м* кыташ тӓ 200 *м* кымдыкаш тёроголан нырэш маньар намозы кэлэш?

341. 375 *м* кыташ тӓ 80 *м* кымдыкаш тороголан зэмльӓ учӓсткӓштӹ, 60 эдэмӓн льэсрошы артьэл пушӓҥгӹвлӓм рошашлык. Гэктар йӹдэ 1400 пушӓҥгӹ кушкэш. Ик эдэмлӓн маньар пушӓҥгӹн шоэш?

342. 2 *км* кыташ тӓ 500 *м* кымдыкаш льэс учӓсткӓштӹ 43 200 кубомэтр пу. 15 *га* кымдэмӓн учӓсткӓштӹ маньар пу лӓктэш?

343. Колхозышты 1 *км* дӓ 250 *м* кыташ тӓ 600 *м* кымдыкаш зэмльӓ учӓсткӓэш хлопокым ӱдэнӹт. Каждый учӓсткӓгӹц 875 *кг* ӹлӹкшӹ хлопокым погэнӹт. Волокнон лэлӹцшӹ ӹлӹкшӹ хлопокын кым пайышты ик пай ылэш. Совхоз маньар волокном плучайэн?

Проста тыгыдэмвлӓ.

I.

344. Цэла корнышты (полоскашты) маньар пэлӹ, маньар цэрпэт, маньар осмушка? $\frac{1}{2}$-штӹ маньар цэрпэт? $\frac{1}{4}$-штӹ

маньар осмушка? $\frac{3}{4}$-тшы̆, $\frac{1}{2}$-шты̆ маньар осмушка?

345. $\frac{2}{4}$-гы̆ц, $\frac{4}{8}$-гы̆ц маньар пэлы̆м ы̆штäш лиэш?

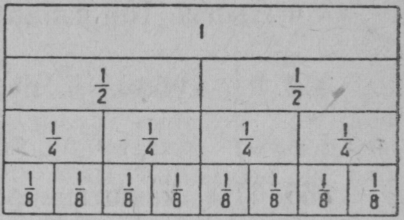

346. $\frac{2}{8}$- гы̆ц маньар цэрпэты̆м ы̆штäш лиэш? $\frac{4}{8}$- гы̆ц, $\frac{6}{8}$- гы̆ц маньар цэрпэты̆м ы̆штäш лиэш?

347. Примэрвлäм сирэн нäлäш. Сиры̆дэ кодым числавлäм шы̆ндäш.

$$\frac{1}{2}=\frac{}{4}\quad \frac{1}{2}=\frac{}{8}\quad \frac{1}{4}=\frac{}{8}\quad \frac{3}{4}=\frac{}{8}\quad \frac{2}{4}=\frac{}{8}$$

$$\frac{2}{4}=\frac{}{2}\quad \frac{4}{8}=\frac{}{2}\quad \frac{4}{8}=\frac{}{4}\quad \frac{2}{8}=\frac{}{4}\quad \frac{6}{8}=\frac{}{4}$$

348. Вэды̆рäшкы̆ пы̆тäри пэлэ йактэ вы̆ды̆м оптэны̆т, вара эчэ $\frac{1}{4}$ вэды̆рäм опталыныт. Вэды̆рäн махань пайжы вы̆дäн ылэш?

349. Пионьэр пионьэрски клубышты $1\frac{1}{2}$ цäш ылын, $\frac{3}{4}$ цäш урокым йамды̆лэн. Клубышты пäшä ы̆шты̆мäшэш тä урок йамды̆лы̆мäшэш пионьэр маньар вэрэмäм эртäрэн?

350. $1\frac{1}{8}$ *кг* шы̆рäты̆м ӱдон $\frac{3}{4}$ *кг* кӱты̆м ӱм нäлы̆ны̆т. Маньар ӱм нäлы̆ны̆т?

351. Ик корзин кы̆цкы̆жы̆ $2\frac{3}{8}$ килогрмым шывшэш, вэсы̆жы̆ $3\frac{1}{4}$ килограмым. Кок корзин кы̆цкы̆ маньар *кг* лэлы̆цäш ылыт?

352. Пэчэньäн йäшы̆к лэлы̆ц 10 *кг*, пэчэньы̆ды̆м йäшы̆к $\frac{5}{8}$ *кг*. Пэчэньы̆жы̆ маньар килограм?

353. Той кострульын лэлӹцшӹ $2\frac{3}{4}$ *кг*, чайньӹкӹн $\frac{1}{8}$ *кг* чӹдӹрäк. Той чäйньӹк маньыр килограмым шывшэш?

354. $3\frac{1}{2}$ кубомэтр пум нäлӹнӹт; $1\frac{1}{4}$ кубомэтрӹм йылатэнӹт. Маньар пу кодын?

355. Пэл кавштавичэш турим шӹндӹмӹ. $\frac{1}{4}$-эш кавштам, $\frac{1}{8}$-эш охырам, котшы вäрэшӹжӹ мол овошчвлäм шӹндӹмӹ. Кавштавичӹн маньар пайэшӹжӹ мол овошчвлäм шӹндӹмӹ?

356. Котшы матьэри лаштыквлäм 3-м выжалэнӹт. Пӹтäриш лаштыкышты 3 *м* ылын, кокшышты $\frac{3}{4}$ *м* чӹдӹрäк, кымшышты кокшыштышыгӹц $\frac{5}{8}$ *м* чӹдӹрäк. Кымшы лаштыкышты маньар мэтр?

357. Кок кӹдэжэш шпальэрӹм сӹрэнӹт. Ик кӹдэжӹшкӹ $18\frac{1}{4}$ пач шпальэр пырэн, вэсӹшкӹ $1\frac{1}{2}$ пач чӹдӹрäк. Кок кӹдэж кльэйӹмäшкӹ маньар шпальэр пырэн?

358. $\frac{1}{2}+\frac{1}{4}$ $\frac{1}{2}+\frac{1}{8}$ $\frac{3}{4}+\frac{1}{8}$ $\frac{1}{4}+\frac{5}{8}$ $\frac{3}{8}+\frac{1}{2}$

$\frac{3}{4}-\frac{1}{2}$ $\frac{5}{8}-\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}-\frac{3}{8}$ $\frac{7}{8}-\frac{3}{4}$ $\frac{3}{4}-\frac{5}{8}$

359. $\frac{1}{2}+\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}+\frac{1}{4}$ $\frac{1}{8}+\frac{7}{8}$ $\frac{3}{8}+\frac{5}{8}$ $\frac{7}{8}+\frac{1}{8}$

$1-\frac{1}{2}$ $1-\frac{3}{4}$ $1-\frac{5}{8}$ $1-\frac{1}{8}$ $1-\frac{7}{8}$

360. $\frac{1}{2}+\frac{3}{4}$ $\frac{1}{2}+\frac{7}{8}$ $\frac{3}{4}+\frac{3}{8}$ $\frac{1}{4}+\frac{7}{8}$ $\frac{3}{4}+\frac{5}{8}$

$1\frac{1}{4}-\frac{1}{2}$ $1\frac{1}{8}-\frac{1}{2}$ $1\frac{3}{8}-\frac{3}{4}$ $1\frac{1}{8}-\frac{1}{4}$ $1\frac{5}{8}-\frac{3}{4}$

361. $1\frac{3}{4}+\frac{1}{2}$ $2\frac{1}{2}+\frac{5}{8}$ $2\frac{7}{8}+\frac{3}{4}$ $3\frac{7}{8}+\frac{1}{2}$

$2\frac{1}{2}-\frac{3}{4}$ $3\frac{1}{8}-\frac{1}{2}$ $2\frac{1}{4}-\frac{5}{8}$ $2\frac{3}{4}-\frac{7}{8}$

362. $2\frac{1}{2}+1\frac{3}{4}$ $3\frac{7}{8}+2\frac{1}{2}$ $3\frac{3}{4}+1\frac{5}{8}$ $2\frac{3}{8}+1\frac{8}{4}$

$3\frac{1}{4}-1\frac{1}{2}$ $4\frac{1}{2}-2\frac{7}{8}$ $5\frac{1}{4}-3\frac{5}{8}$ $4\frac{3}{4}-1\frac{7}{8}$

II.

363. Цэла корнышты маньар кым пайышты ик пай маньар кут пайышты ик пай, маньар луаткок пайышты ик пай? $\frac{1}{3}$-шты, $\frac{2}{3}$-шты маньар кым пайышты ик пай? $\frac{1}{6}$-шты, $\frac{1}{3}$-шты, $\frac{2}{3}$-шты, $\frac{5}{6}$-шты маньар луаткок пай?

364. $\frac{2}{6}$-гӹц, $\frac{4}{6}$-гӹц маньар кым пайышты ик пайым ӹштäш лиэш?

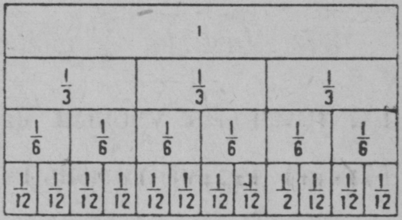

365. $\frac{4}{12}$-гӹц, $\frac{8}{12}$-гӹц маньар кым пайышты ик пайым ӹштäш лиэш?

366. $\frac{2}{12}$-гӹц, $\frac{4}{12}$-гӹц, $\frac{6}{12}$-гӹц, $\frac{8}{12}$-гӹц, $\frac{10}{12}$-гӹц маньар кым пайышты ик пайым ӹштäш лиэш?

367. Примэрвлäм сирэн нäлäш. Сирӹдэ кодым числавлäм сирäш.

$\frac{1}{3}=\frac{}{6}$ $\frac{1}{3}=\frac{}{12}$ $\frac{1}{6}=\frac{}{12}$ $\frac{2}{3}=\frac{}{12}$ $\frac{5}{6}=\frac{}{12}$ $\frac{2}{3}=\frac{}{6}$

$\frac{2}{12}=\frac{}{6}$ $\frac{4}{12}=\frac{}{3}$ $\frac{2}{6}=\frac{}{3}$ $\frac{8}{12}=\frac{}{3}$ $\frac{6}{12}=\frac{}{6}$ $\frac{8}{12}=\frac{}{6}$

368. Чэртьожыштыш каждый йӹргэц маньар икканьчäстьäэш пайылымы? Маханьпайвлä плучайалтыныт? Каждый йӹргэцӹн махань чäстьäштӹ ыдырэн шӹндӹмäн?

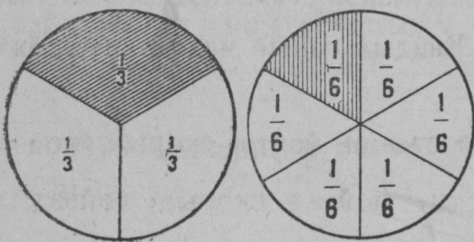

369. 6 *см* кыташ вэлäн квадратым чэртьäш тä 6 икань чäстьäэш пайылаш, вара $\frac{1}{6}$-м дä $\frac{5}{6}$-м йишкӹц йиш чиäвлäдон чиäлтäш.

370. Ти цифэрблат маньар икань частьäэш пайылымы? Тэхэнь частьä йӹргэцӹн махань пайжы ылэш?

371. 5 минутышты кого стрэла йӹргэцӹн махань частьäжӹм кэä? 15 минутышты? $\frac{3}{12}$-шты маньар цэрпэт?

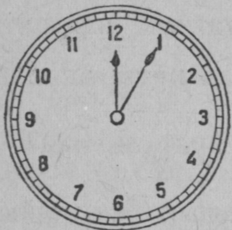

327. 30 минутышты кого стрэла йӹргэцӹн махань частьäжӹм кэä? $\frac{6}{12}$-гӹц маньар пэлӹм ӹштäш лиэш?

373. 10 минутышты кого стрэла йӹргэцӹн махань частьäжӹм кэä? 20 минутышты? 40 минутышты махань частьäм кэä?

374. Учэньик $\frac{2}{3}$ цäш обшэствовэдьэньӹ дон ӹшкэ йӹлмӹ тымэньмӹ урокым йамдӹлэн, $\frac{1}{6}$ цäш задачым рэшэн. Маньар вэрэмä тымэньӹн?

375. Ровочый пäшä ӹштӹм тäржӹн $\frac{2}{3}$-м качмаш тон ватьэрдäрэш шäвä, $\frac{1}{6}$-м выргэмэш, $\frac{1}{12}$-м кньигäвлäэш моло. Мол вäрэ шäвäшӹжӹ пäшäдäржӹн махань частьäжӹ кодэш?

376. Копэратьивӹшкӹ ик грузовик киндӹм кандэнӹт. Обэд йактэ $\frac{1}{6}$-м ош сыкырым дä $\frac{2}{3}$-м шим сыкырым выжалэнӹт. Кандым киндӹн махань частьäжӹ выжалэн шоктымы агыл?

377. Столовый пайым плучайэн. Пэлжӹм санзалтэнӹт, $\frac{1}{6}$-дон обэдӹм шолтэнӹт. Кандым пайын махань частьäжӹ санзалтыдэ кодын?

378. Ик станцигӹц вэс станци йактэ скорый пойэзд $1\frac{2}{3}$ цäш кэн, пассажирски пойэзд скорый пойэздгӹц $\frac{5}{6}$-цäш шукы кэн, товарный пойэзд пассажирскигӹц $1\frac{7}{12}$ цäш шукы кэн. Товарный пойэзд маньар вэрэмä кэн?

379. $\frac{1}{3}+\frac{2}{3}$ $\frac{1}{6}+\frac{5}{6}$ $\frac{1}{12}+\frac{5}{12}$ $\frac{1}{12}+\frac{7}{12}$ $\frac{5}{12}+\frac{7}{12}$

$1-\frac{2}{3}$ $1-\frac{5}{6}$ $1-\frac{5}{12}$ $1-\frac{7}{12}$ $1-\frac{11}{12}$

380. $\frac{1}{3}+\frac{1}{6}$ $\frac{1}{3}+\frac{1}{12}$ $\frac{1}{6}+\frac{1}{12}$ $\frac{1}{3}+\frac{5}{12}$ $\frac{1}{6}+\frac{7}{12}$

$\frac{2}{3}-\frac{1}{6}$ $\frac{5}{6}-\frac{1}{3}$ $\frac{7}{12}-\frac{1}{3}$ $\frac{2}{3}-\frac{5}{12}$ $\frac{5}{6}-\frac{7}{12}$

381. $\frac{2}{3}+\frac{5}{6}$ $\frac{2}{3}+\frac{7}{12}$ $\frac{5}{6}+\frac{5}{12}$ $\frac{11}{12}+\frac{1}{6}$ $\frac{7}{12}+\frac{5}{6}$

$1\frac{1}{3}-\frac{5}{6}$ $1\frac{1}{12}-\frac{2}{3}$ $1\frac{1}{12}-\frac{5}{6}$ $1\frac{1}{6}-\frac{7}{12}$ $1\frac{5}{6}-\frac{11}{12}$

382. $1\frac{5}{6}+\frac{1}{3}$ $2\frac{5}{12}+\frac{2}{3}$ $3\frac{7}{12}+\frac{5}{6}$ $4\frac{5}{6}+\frac{11}{12}$

$2\frac{1}{6}-\frac{2}{3}$ $3\frac{1}{3}-\frac{5}{6}$ $5\frac{1}{6}-\frac{7}{12}$ $6\frac{1}{12}-\frac{1}{3}$

383. $2\frac{1}{3}+1\frac{5}{6}$ $3\frac{1}{3}+2\frac{11}{12}$ $3\frac{5}{6}+1\frac{7}{12}$ $2\frac{11}{12}+4\frac{5}{6}$

$3\frac{2}{3}-1\frac{5}{6}$ $4\frac{1}{3}-1\frac{7}{12}$ $5\frac{1}{6}-2\frac{5}{12}$ $7\frac{1}{12}-2\frac{5}{6}$

III.

384. Цэла корнышты маньар вӹц пайышты ик пай? маньар лу пайышты ик пай?

385. $\frac{1}{5}$ пайышты маньар лу пайышты ик пай? $\frac{2}{5}$-шты, $\frac{3}{5}$-шты, $\frac{4}{5}$-шты лу пайышты маньар ик пай?

<table>
<tr><td colspan="10">1</td></tr>
<tr><td colspan="2">1/5</td><td colspan="2">1/5</td><td colspan="2">1/5</td><td colspan="2">1/5</td><td colspan="2">1/5</td></tr>
<tr><td>1/10</td><td>1/10</td><td>1/10</td><td>1/10</td><td>1/10</td><td>1/10</td><td>1/10</td><td>1/10</td><td>1/10</td><td>1/10</td></tr>
</table>

386. $\frac{2}{10}$-шты маньар вӹц пайышты ик пай? $\frac{4}{10}$-шты, $\frac{6}{10}$-шты, $\frac{8}{10}$-шты маньар вӹц пайышты ик пай?

387. Примэрвлӓм сирэн нӓлӓш. Сирӹдэ кодым числавлӓм сирӓш.

$\frac{1}{5}=\frac{}{10}$ $\frac{2}{5}=\frac{}{10}$ $\frac{3}{5}=\frac{}{10}$ $\frac{4}{5}=\frac{}{10}$ $\frac{5}{5}=\frac{}{10}$

$\frac{8}{10}=\frac{}{5}$ $\frac{6}{10}=\frac{}{5}$ $\frac{4}{10}=\frac{}{5}$ $\frac{2}{10}=\frac{}{5}$ $\frac{10}{10}=\frac{}{5}$

388. Амэрикӹштӹ 1929 ин 1 *кг* шäдäҥгӹ äк $10\frac{1}{2}$ коп. ылын, 1933 ин — $3\frac{1}{10}$ коп. Амэрикӹштӹ шäдäҥгӹ äк маньар копэк валэн?

389. Амэрикански фэрмэрлäн 1 *ц* шäдäҥгӹ $1\frac{1}{5}$ тäҥгäэш шагалэш. 1 цэнтньэрӹм халашкы нäҥгэäш $2\frac{3}{5}$ тäҥгäм ӹштä. Ик цэнтньэрӹн выжалым äкшӹ $3\frac{1}{10}$ тäҥгä. Фэрмэр каждый цэнтньэрэш маньар увиткäм ужэш?

390. $7\frac{1}{10}$ *м* ӹштӹрäшкӹц кок костьумым ыргэнӹт. Ик костьумыш $3\frac{2}{5}$ *м* ӹштӹрäш пырэн. Вэс костьумыш маньар *м* ӹштӹрäш пырэн?

391. Кым кньигä тäрэш $7\frac{1}{10}$ тäҥгäм тӱлэнӹт. Пӹтäриш кньигäн äкшӹ $2\frac{2}{5}$ тäҥгä, кокшын — $3\frac{4}{5}$ тäҥгä. Кымшы кньигäжӹ маньар оксааш?

392. $\frac{1}{5}+\frac{3}{5}$ $\frac{4}{5}+\frac{1}{5}$ $\frac{1}{10}+\frac{3}{10}$ $\frac{3}{10}+\frac{7}{10}$ $\frac{1}{10}+\frac{9}{10}$

$\frac{4}{5}-\frac{1}{5}$ $1-\frac{4}{5}$ $\frac{7}{10}-\frac{3}{10}$ $1-\frac{7}{10}$ $1-\frac{9}{10}$

393. $\frac{1}{5}+\frac{1}{10}$ $\frac{3}{5}+\frac{1}{10}$ $\frac{1}{5}+\frac{3}{10}$ $\frac{1}{5}+\frac{7}{10}$ $\frac{2}{5}+\frac{3}{10}$

$\frac{2}{5}-\frac{1}{10}$ $\frac{4}{5}-\frac{3}{10}$ $\frac{7}{10}-\frac{2}{5}$ $\frac{4}{5}-\frac{7}{10}$ $\frac{9}{10}-\frac{4}{5}$

394. $\frac{3}{5}+\frac{7}{10}$ $\frac{4}{5}+\frac{9}{10}$ $1\frac{2}{5}+\frac{3}{10}$ $2\frac{3}{5}+\frac{7}{10}$

$1\frac{1}{10}-\frac{2}{5}$ $1\frac{1}{5}-\frac{7}{10}$ $3\frac{2}{5}-\frac{9}{10}$ $4\frac{1}{5}-\frac{3}{10}$

395. $2\frac{1}{5}+3\frac{3}{10}$ $1\frac{7}{10}+1\frac{3}{2}$ $2\frac{3}{10}+3\frac{4}{5}$ $3\frac{9}{10}+2\frac{2}{5}$

$6\frac{1}{10}-2\frac{1}{5}$ $7\frac{1}{5}-3\frac{7}{10}$ $5\frac{3}{10}-2\frac{4}{5}$ $8\frac{2}{5}-4\frac{9}{10}$

IV.

396. Баскэтболла матмы плошчадкын кытшы 48 *м*, торэшӹжӹ кытын $\frac{5}{8}$ ылэш. Тидӹн кымдэмжӹм шотайэн лыкташ.

397. $\frac{7}{8}$ *га* нырым ӱдäш кэлэш. Ик гэктарышкы 120 *кг* пӹрцӹ пыра. Тинäрӹм ӱдӹмäшкӹ маньар *кг* пӹрцӹ пыра?

398. Киттон ӱдӹмӹ годым ик гэктарэш 150 *кг* ыржам ӱдäт, рäдӹдон ӱдӹш машинäдон ӱдӹмӹ годым, киттон ӱдӹмӹн $\frac{4}{5}$ ыржам ӱдäт. Рäдӹдон ӱдӹш машинäдон ӱдӹмӹ годым, гэктар йӹдэ маньар *кг* ыржам утыктат?

399. Служышы тӹлзӹштӹ 240 тäӈäм плучайа. Тӹдӹ пӹтäри тӹлзäш пäшäдäржӹн $\frac{2}{3}$-аш зайомым сылэн, вара $\frac{1}{6}$-м. Служышы маньар тäӈääш зайомым сылэн?

400. Гэрманьышты нӹл эдэмäн сэмньä тӹлзӹшты 96 тäӈäдон ӹлэн лäктӹн кэрдэш. Ньэмӹц ровочый тинäр оксан $\frac{7}{12}$-ым ровотайа. Ровочый сэмньäлäн тӹлзӹ йӹдэ маньар окса ак ситӹ?

401. Итальиштӹ пäшäдäр пӹтäри $\frac{2}{5}$ валтымы ылын, вара эчэ $\frac{1}{10}$. Валтымэшкӹ тӹлзэш 60 тäӈäм плучайышы ровочыйын пäшäдäржӹ ӹндэ махань?

402. Польшышты 450 000 пäшäдэ ӹлӹшӹ. Тӹ шотышты $\frac{4}{5}$ палшыкым ак плучайэп. Польшышты маньар ровочый ӹлäш кэрäл оксадэ ӹлä?

403. Школы МОПР йäчэйкӹлäн пользэш вэчэрӹм ӹштэн дä 180 тäӈäм плучайэн. Тинäр оксашты $\frac{1}{6}$ вэчэр ӹштӹмäшкӹ шäпнэн, молжы МОПР йäчэйкӹлäн кодын. Школы МОПР йäчэйкӹлäн маньар оксам здайэн?

404. Школышты 660 тымэньшӹ: $\frac{7}{12}$ пионьэр дä $\frac{1}{6}$ комсомольэц. Школьышты маньар пионьэр дä комсомольэц?

405. 1248-н $\frac{3}{4}$-м, $\frac{5}{8}$-м дä $\frac{7}{8}$-м моаш: 25 350-н $\frac{3}{5}$-м дä $\frac{7}{10}$ моаш.

406. 14 880-н $\frac{2}{3}$-м, $\frac{5}{6}$-м дä $\frac{11}{12}$-м моаш; 35 750-н $\frac{2}{5}$-м дä $\frac{9}{10}$-м моаш.

НӹЛӹМШӹ ГЛАВА.

Ӓшӹштӹ шукэмдӹмäш.

407. 3 *кг* шавынь 1 тäҥä дä 26 копэкӹм ӹштä. 11 *кг* шавынь маньарым ӹштä?

408. 11 тьэтратьым дä кӹзӹм 8 тäҥä дä 40 копэкэш нäлӹнӹт. Тьэтрать 55 копэйкäш ылэш, кӹзӹжӹ маньар оксааш?

409. Садын кымдыкшы 11 *м*, кытшы 12 *м* шукырак. Садын кымдэмжӹм шотайэн лыкташ.

410.

14·11	25·11	33·11	37·11	73·11	99·11
22·11	45·11	26·11	46·11	82·11	120·11
21·11	34·11	44·11	55·11	91·11	220·11
43·11	52·11	71·11	64·11	98·11	350·11

411. 5 *л* крäсин 1 тäҥä дä 55 копэкӹм стойа. 9 *л* крäсин маньарым стойа?

412. 20 кньигä тäрэш 17 тäҥäм тӹлэнӹт. 19 кньигä маньарым стойа?

413.

24·9	120·9	200·9	155·19	3 000·19
25·9	140·9	230·9	444·19	5 000·19
32·9	160·9	350·9	562·19	6 000·19

414. 1 *ц* ыжар шудыгӹц 25 *кг* кукшы шуды лäктэш. 99 *ц* ыжар шудыгӹц маньар кукшы шуды лäктэш?

415. 3 гэктаргӹц 48 *ц* шуды лäктэш. 99 гэктаргӹц маньар *ц* шуды лäктэш?

416.

19·99	44·99	200·99	320·99	3000·99
23·99	55·99	300·99	510·99	5000·99
32·99	66·99	400·99	720·99	6000·99

417. Дьэтплошадкышкы кэчэш 30 *л* шӹшэрӹм кандат. 19 кэчӹштӹ маньар *л* шӹшэрӹм кандат?

418. Школыштыш копэратьивӹштӹ 29 кӹзӹ 85 копэктон дä 39 крандаш вуйэш чиктӹмӹ 12 копэктон выжалышашлык ылыт. Кӹзӹвлä дä крандаш вуйэш чиктӹмӹвлä цилäжӹ маньарым стойат?

419. 2 *кг* итӹн нӱшмӹгӹц 398 *г* итӹнӱ лäктэш. 3 килограмгӹц маньар *г* ӱ лäктэш?

420. Колхозышты 199 колхозньык. Ик и эртӹмӹкӹ 2 кäнä шукы лин, эчэ ик и эртӹмӹкӹ колхозышкы 250 эдэм пырэн. Маньар колхозньык лин?

421. Рäдӹдон ӱдӹмӹ годым, 1 гэктарэш 149 *кг* пӹрцӹ кэлэш, шäвэн ӱдӹмӹ годым 199 *кг*. Шäвэн ӱдӹмӹ годым 5 гэктарэш маньар *кг* пӹрцӹм йамдат?

422.

24·19	29·15	22·39	39·12	12·59	79·3
25·19	19·24	24·39	49·21	16·59	89·5
32·19	39·23	26·39	29·24	23·69	99·8

Шукы знакан числавлäм шукэмдӹмäштӹ частный случайвлä.

I.

423. Тӧроголан нырын кытшы 706 *м*, торэшӹжӹ 354 *м*. Пэл нырэш ыржам ӱдäт, $\frac{1}{3}$-эш шäдäнгӹм, молэшӹжӹ—шожым. Маньар квадрат мэтрäн нырэш шожым ӱдäт?

424. Тӧроголан нырын кытшы 860 *м*, торэшӹжӹ 245 *м*. $\frac{1}{10}$ нырэш итӹнӹм ӱдäт, $\frac{1}{5}$-эш шожым, котшэшӹжӹ—шäдäнгӹм. Махань кымдэмäн нырэш шäдäнгӹм ӱдäт?

425.

207·125	406·638	620·364	750·364	408·375
305·284	708·574	330·235	530·258	805·469
509·511	604·178	250·367	820·326	520·852

426.

750·364	204·372	700·345	307·372	670·852
540·267	309·263	800·456	506·298	507·736
830·385	705·467	600·567	809·351	900·774

427. 1 гэктарэш шӹльӹм 180 килограмым, шожым 140 килограмым ӱдäт. 218 гэктарэш шӹльӹм дä 147 гэктарэш шожым ӱдäш, маньар вырлыкым йäмдӹлäш кэлэш?

428. 265 *т* кыныжан шäдäҥгӹ дон 194 *т* йажо шäдäҥгӹм ирӹктэнӹт.

Ик *т* кыныжан шäдäҥгӹгӹц 905 *кг* ирэ шäдäҥгӹ лäктӹн, ик *т* йажо шäдäҥгӹгӹцшӹ 23 *кг* шукы. Цилä шäдäҥгӹгӹцшӹ маньар ирэ пӹрцӹ лäктӹн?

II.

429. 1931 ин самарски районын ик колхозышты ударньык 280 пäшä кэчӹм вазыктэн. Ик пäшäгэчэш 39 копэкӹм тӱлэнӹт. 1932 ин йажо ударньыквлä 350 пäшäгэчӹ рäдӹ вазыктэнӹт. Ик пäшäгэчэш 1 тäҥä дä 80 копэкӹм тӱлэнӹт. Колхозньыкын ик иäш дохотшы маньары кузэн?

430. Ик колхозньыкын сэмньäжӹ 460 пäшäгэчӹм вазыктэн, вэсӹн — 70 пäшäгэчӹм тӹшэц шукым вазыктэн. Пäшäгэчэш 2 тäҥä дä 45 копэкӹм тӱлэнӹт. Ти кок сэмньäн дохотыштым пäлäш.

431.

627·360	278·410	160·430	800·320	853·520
328·250	367·240	370·540	600·560	696·310
456·360	584·820	380·370	400·740	890·850

432.

430·207	560·240	300·380	600·200	906·560
708·340	870·460	700·490	400·300	730·730
840·450	980·520	200·580	700·500	600·830

433. Совхозышты 720 шарык. Ик иштӹ изи йиш шарыккӹц 800 *г* мижӹм трэдӹт, кого йиш шарыккӹц 1120 грамым. Совхозышты цилä шарыккӹц 633 *кг* дä 600 *г.* мижӹм трэдӹнӹт. Совхозышты маньар изи йиш шарык тä маньар кого йиш шарык?

434. Ышкал шӹшэр-товар фэрмӹштӹ ик иштӹ 1700 *л* шӹшэрӹм пуа. Тинäр шӹшэрӹштӹ $\frac{7}{10}$ товарный ылэш. Ышкэт-хрэсäньӹн ышкалжы 1270 *л* шӹшэрӹм пуа, тӹнäр шӹ-

шэрӹштӹ $\frac{1}{5}$ товарный ылэш. Шӹшэр-товар фэрмӹштӹ 340 ышкал ӹшкэт-хрэсäньӹн тӹнäр ышкалгӹц маньар уты шӹшэрӹм пуа?

III.

435. Кньигäштӹ 108 страньицӹ, страньицӹштӹ 2500 буква. Тӹжэм буквам киттон погымашэш 1 тäҥгä дä 20 копэк кэлэш, погыш машинäдон погымашэш — 70 коп. Ти кньигäм киттон погымыкы, машинäдон погымыгӹц маньар шэргэш шагалэш?

436. Кньигäштӹ 205 страньицӹ, страньицӹштӹ 40 строка, строка йӹдэ 50 буква. Погышы кэчэш лу тӹжэм буквам пога. Ти кньигäм погаш маньар пäшäгэчӹ кэлэш?

437.

345·203	538·206	437·706	871·405	554·408
356·307	647·403	532·604	894·709	876·506
428·306	754·309	698·807	953·804	723·902

438.

123·206	502·304	530·209	800·402	657·509
356·307	307·208	760·304	600·508	609·504
588·406	405·407	820·506	700·607	950·705

439. Ровочый пумага ӹштӹш фабрикӹштӹ кэчӹ мычкы 67 *кг* дä 600 *г* пумагам ровотайэн лыктын. Тäҥгäшэн ӹштäш тӹҥгäлмӹкӹ, каждый ровочый 81 *кг* рäдӹ ӹштэн лыкташ тӹҥгäлӹн, 205 ровочыйан ударный цэхӹн ӹштэн лыкмашыжы маньары шукэмӹн?

440. 1 *т* коксышты ирсä шӱгӹц пасна 58 *кг* ломыж дä 6 *кг* сирä ылэш. Ик тонн чугунэш ик тонн кокс кэлэш кӹнь, 308 *т* чугуныш маньар *кг* шӱ пыра?

Шукы знакан числавлäм пайылымашты частный случайвлä.

I.

241. 865 хозäйства колхозыш пижӹнӹт. Колхозышкы пырымэшкӹ каждый хозäйства икпораткан нäлмäштӹ ик иäш дохотым 220 тäҥгäм нäлэш ылын. Колхозын обшый дохотшы 346 000 тäҥгä ылын. Хозäйства йӹдэ дохот маньар шукэмӹн?

442. Ударньык колхозышты 320 пӓшӓгэчӹм вазыктэн. Ти пӓшӓгэчӹвлӓ тӓрэш тӹдӹлӓн 896 *кг* киндӹм пуэнӹт. Ударньыкын сэмньӓштӹш мол эдэмвлӓжӹ 270 пӓшӓгэчӹн вазыктэнӹт кӹнь, сэмньӓжӹ маньар *кг* киндӹм плучайа?

443.	14 960:374	42 000:280	36 000:720	80 000:320
	27 360:456	43 200:360	40 800:240	72 800:560
	58 940:842	58 800:420	56 100:330	163 200:510
	60 750:675	97 200:540	73 800:410	295 200:720

444.	37 546:250	336 485:623	136 087:243	545 621:678
	89 297:372	529 983:791	239 773:379	651 638:749
	162 278:427	785 924:845	318 759:425	839 046:874
	236 092:562	858 041:964	434 285:517	907 486:926

445. Копэратьивӹшкӹ 215 мэшӓк лашашым дӓ 120 мэшӓк турим кандэнӹт. Цилӓжӹ 22 *т* дӓ 500 *кг*. Мэшӓк тури мэшӓк лашашкӹц 20 *кг* лэлӹ. Маньар *кг* лашашым дӓ маньар *кг* турим кандымы?

446. Ик крузышы 220 икканьтьукым намалын, вэсӹ 200 тьукым. Цилӓ тьукшы 32 *т* дӓ 600 *кг* лэлӹц ылэш. Кокшы крузышын тьукшы пӹтӓриш крузышын тьуквлӓгӹц 5 *кг* рӓдӹ куштылгырак ылын. Крузшыквлӓн тьук лэлӹцӹштӹм пӓлӓш кэлэш.

II.

447. Совхозын нырым пышкыдэмдӹмӓшкӹ 6 032 *т* намозы дӓ 22 *т* дӓ 880 *кг* химичэски удобрэньӹ пырэн, ик гэктарышкы 110 *кг* химичэски удобрэньӹ пырэн. Ик гэктарышкы маньар намозым лыктыныт?

448. Совхозышты рӓдӹдон ӱдӹм машинӓдон 1 гэктарэш 149 *кг* пӹрцӹм ӱдэнӹтӓт, цилӓжӹ 20 *т* дӓ 413 *кг* пӹрцӹм ӱдэнӹт. Шӓвэн ӱдӹмӹ годым, 1 гэктарышкы 199 *кг* пӹрцӹ пыра. Рӓдӹдон ӱдӹш машинӓ маньар *кг* пӹрцӹм утыктэн?

449.	70 380:345	73 851:717	102 010:505	273 609:301
	76 750:250	69 195:659	151 102:301	203 412:506
	36 900:180	21 115:205	141 303:703	156 672:512
	67 312:112	61 712:304	164 024:808	207 834:517

450. 132 066 : 638 489 636 : 609 733 647 : 183 208 656 : 207
240 645 : 789 640 342 : 706 729 744 : 276 436 981 : 109
335 762 : 827 568 935 : 807 380 268 : 378 616 435 : 205
460 748 : 916 548 432 : 908 917 656 : 457 619 854 : 309

451. Завот ик иштӹ 42 920 кубомэтр пум дä 28 500 *т* кӱäнгшӹ шӱм пӹтäрä, 5 кубомэтр пу вäрэш ик тонн кӱäнгшӹ шӱ кэлэш. Завотын 54 864 кубомэтр пужы улыгӹнь, олтышыжы маньар кэчэш ситä? (Ик иштӹ 365 кэчӹ).

Дьиаграмым лытмаш тон чэртьӹмäш.

452. СССР-ӹштӹ 1932 ин вогонвлäм пландон лыкташ сӧрӹмӹжӹм дä лачок лыкмыжым дьиаграмэш анчыктымы.

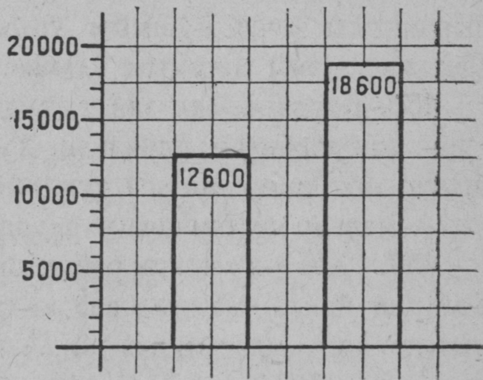

Чэртьожышты 1 *см* кӱкшӹцäш столбик 5 000 вагоным анчыкта. 2 *мм* кӱкшӹцäш столбик маньар вагоным анчыкта?

Дьиграмышты столбиквлäн кӱкшӹцӹштӹ тӧр анчыктымы äль агыл, провэрäйäш. Маньар вагоным плангӹц утым ӹштӹмӹ.

СССР-ӹштӹ паровозвлäм лыкмаш.

Ивлä	Паровоз шот
1919	72
1928	548
1932	844

453. Табльицӹм лыдаш. 100 паровоз вäрэш 1 сантьимэтрӹм нäлäш тä дьиаграмым чэртьäш.

Чэртьожышты 1 *мм* маньар паровозым анчыкта? Столбик йӹдэ маньар *мм* лишäшлык?

Столбиквлäм лытмы годым, 2 паровозым воксэок лыдаш акэл, 8 паровоз вäрэш 10 паровозым нäлäш; 4 паровозым анчыкташ кэлэш кӹнь, столбикэш $\frac{1}{2}$ *мм*-м шукэмдäш кэлэш.

Ивлä	Кытшы *км*шоттон
1913	58 500
1928	76 900
1932	86 200

454. Ти табльицӹшкӹ анчэн СССР-ӹштӹ кӹртньи корны кушмын дьиаграмым чэртьäш.

Чэртьожышты 10 000 *км* вäрэш 1 *см* лишäшлык. Пӹтäри столбик кытвлäм мильимэтрдон шотайэн лыкташ тä вара дьиаграмым чэртьäш.

Цилä дьэйствиäн задачвлä дон примэрвлä.

455. „Гигант“ пӹрцӹ совхоз 1932 ин шӹжӹм 32 325 гэктарым ӱдэн, 1933 ин шошым 44 100 гэктарым. Зэрновойдон — 38 000 *га* ӱдӹмӹ, пропашнойдон — 6 100 *га*. Мол нырэшӹжӹ кэчӹ нӱшмӹм ӱдӹмӹ. Совхозышты маньар гэктарэш кэчӹ нӱшмӹм ӱдӹмӹ?

456. Горьковски завот ӹшкэ колхозшыгӹц 3 725 *т* тури дон кавштам плучайэн. Турижӹ кавштагӹц 1 525 *т* шукы, мол овошчвлäжӹ туригӹц 663 *т* чӹдӹ. Завот цилäжӹ маньар *т* овошчым плучайэн?

457. СССР-ӹштӹ ик районышты 112 384 *га* зэмльä. Рэвольуци йактэ помэшӹквлä кидӹштӹ 34 600 *га* ылын, цэркӹвлä дон мнастирвлä кидӹштӹ 1 345 *га*, государствы кидӹштӹ 42 948 *га*. Мол зэмльäжӹ хрэсäньвлä кидӹштӹ ылын. Ӹндэ ти районыштыш хрэсäньвлäн йарал зэмльäштӹ 91 396 *га* дä йардым зэмльäштӹ 4 129 *га*. Рэвольуци эртӹмӹкӹ хрэсäньвлäн зэмльä маньары шукэмӹн?

458. Кубомэтр кож пум йылатымыкы, пу лэлӹцкӹц 5 кäнä куштылгы шӱ лäктэш. 9 кубомэтр кож пум йылатэнӹт. Кубомэтр пун лэлӹцшӹ 450 *кг* ылэш кӹнь, тинäр пугӹц маньар *кг* шӱ лäктэш?

459. 100 *кг* сакыр ушмангӹц 7 *кг* сакыр лäктэш. Сакыр ӹштӹш завотышкы пӹтäри 450 *ц* ушманым кандэнӹт, вара тӹ кандым дорц 3 гäнä шукым кандэнӹт. Кандым сакыр ушмангӹц маньар сакыр лäктӹн?

460. Рэвольуци йактэ ровочыйын ик иӓш ровотайым оксажы 980 тӓҥӓ ылын. Кӹзӹт тӹнӓмшӹ дорц 3 пай шукы лин. Рэвольуци йактэ цэхӹштӹ 65 эдэм ровотайэнӹт ылын, кӹзӹт 2 пай шукын ровотайат. Цэхӹн ик иӓш ровотайэн лыкмашыжы маньары шукэмӹн?

461. 1931 ин завот 375 токарный станым ӹштэн лыктын, 1932 ин тӹ и готшыгӹц $\frac{1}{3}$ шукым. 1932 ин завот маньар токарный станокым ӹштэн лыктын?

462. Колхозышты ик гэктаргӹц 12 *ц* пырцӹм погэнӹтӓт, цилӓжӹ 11 280 цэнтньэрӹм погэнӹт. Вэс иэш колхозын зэмльӓжӹ пэрвишӹ дорц $\frac{1}{4}$ шукэмӹн. Вэс иэш колхозын зэмльӓжӹ маньар гэктар лин?

463. Военный караплььшты 12 кого пушка. Тэхэнь пушкан снарӓт лэлӹцшӹ 1 000 *кг*. Снӓрӓт шушашлык порохын лэлӹцшӹ снӓрӓт лэлӹцӹн $\frac{2}{5}$ ылэш. Каждый пушкагӹц 5 кӓнӓ лӱэнӹт. Маньар порыхым пӹтӓрӹмӹ?

464. 1923 ин пашкуды сӓндӓлӹквлӓштӹнӓ 32 военный завот ылын. Тӹ завотвлӓштӹ 28 300 ровочый ровотайэн. 1931 иэш 124 завот шукэмӹн, завот йӹдэ 946 эдэм рӓдӹ ровотайэнӹт. Пашкуды сӓндӓлӹквлӓштӹш войэнный заводвлӓштӹ маньар ровочый шукэмӹн?

465. 1930 ин призивайым красноармэйцӹвлӓ лошты 100 эдэм лоэш коммуньиствлӓ бэспартьийныйвлӓгӹц 46 эдэм чӹдӹ ылыныт. 1932 ин ти красноармэйцӹвлӓм мӹҥэш колтым годым, шӱдӹ эдэм лоэш 67 коммуньист ылын. 10000 эдэмӓн воински чӓстьӓштӹ маньар коммуньист привайалтын?

466. Минскгӹц Владьивосток йактэ 9 760 *км*. Мэридьианын кытшы 40 000 *км*. Кыдыжы дӓ маньары кужы: йытпэл вэлцӹн ирвэл вэлк СССР-ӹн шывшылтмашыжы ӓль экватыр дон польус ложы?

467. Экватырын кытшы 40 000 *км*. Кэчэш 25 *км* кэн дӓ тӹлзӹштӹ 5 кэчӹм кӓнӹмӹкӹ, ти корным (растойаньым) маньар вэрэмӓштӹ кэӓш лиэш?

468. Экватырын кытшы 40 000 *км.* Цäшэш 160 *км* ӹштä дä циләжӹ 10 цäшӹм шагалмашвлäэш эртäрä гӹнь, ти корным маньар вэрэмäштӹ аэроплан кэн кэрдэш?

469. Узбэкистаныштыш ик колхозышты 750 гэктарэш хлопокым ӱдäт. 1931 ин ти кымдэмгӹц 10 500 *ц* хлопокым погэнӹт. 1932 ин план шоттон 12 000 цэнтньэрӹм погышашлык ылыныт. Плангӹц утым 1 500 цэнтньэрӹм погэнӹт. 1932 ин 1931 и дорц 1 гэктарыштыш хлопок шачыш маньары шукэмӹн?

470. 1931 ин РСФСР-ӹштӹ 798 МТС ылын дä тӹштӹ 26 334 трактыр ылын. Мол сойузный рэспубльиквлäштӹ 430 МТС тä 20 210 трактыр ылын. Кыштыжы дä маньар трактыр МТС йӹдэ шукы: РСФСР-ӹштӹжӹ äль сойузный рэспубльиквлäштӹжӹ?

471. Колхоз органьизуйымы годым 16 хозäйства ылын. Ик иштӹ 3 040 тäҥä дохотым плучайэн. Кӹзӹт тӹ колхозышты 108 хозäйства. Ик иштӹ пäшäгэчӹвлä тäрэш 66 096 тäҥäм тӱлэнӹт. Икпораткан шотайымашты хозäйства йӹдэ ик иäш дохот маньары шукэмӹн?

472. Воровский лӹмäн красноармэйски коммунышты 638 эдэм. Коммунарвлäн ровотайэн лыкмы ик иäш оксашты 765 600 тäҥä, кэчäш пäшäгэчӹ тäр — 3 тäҥä. Икпораткан шотайымашты каждый коммунар маньар пäшäгэчӹм ровотайэн вазыктэн?

473. 1929 игӹц 1932 и йактэ САСШ-ты 108 000 торгэйӹш прэдприйатьи панкрутьалтын; 1930 ин 1929 и дорц 4 000 шукы; 1931 ин 1930 и дорц 2 000 шукы; 1932 ин 1931 и дорц 4 000 шукы. САСШ-ты и йӹдэ маньар прэдприйатьи питӹргэн миэн?

474. Итальиштӹш мэтальист ровочыйын сэк шукы окса плучайымашыжы тӹлзэш 75 тäҥä вазэш. Тӱлӹмäшвлäшкӹ пäшäдäр оксан $\frac{1}{6}$ кэä. Итальиштӹ килограм сыкыр тäрэш 25 копэкӹм тӱлäт. Ик эдэмлäн кэчэш 400 *г* киндӹм шотайымыкы, 3 эдэмäн сэмньäлäн, сыкыр тäрэш шäвӹмӹгӹц пасна, маньар окса кодэш?

475. Ик гэктаргӹц 9 *ц* ыржам нӓлӹт. Ик *ц* ыржагӹц 75 *кг* лашаш лӓктэш. Зэмльӓ учӓсткӓ, 1 гэктаргӹц ыржа лӓктӹш тӓ ик цэнтньэр ыржагӹц лашаш лӓктӹшӹм пӓлэн задачым ӹштӓш (составльӓйӓш). Задачэш вопросым моаш тӓ рэшӓш.

476. Пӹтӓриш пӓтьильэткӹ тӹҥӓлмӹ годым, 68 домны суткашты 8 364 тонным шӹрӓтӓт ылын. Пӓтьильэткӹ пӹтӹмӹ годым, 102 домны кэчэш 17 340 тонным шӹрӓтэнӹт. Ти задачэш вопросым моаш тӓ рэшӓш.

477.

$35\cdot6-19\cdot8+168:6$ $\quad$ $(237+456)+(460-260):10$

$456:6+94\cdot5-29\cdot4$ $\quad$ $(349+497)-(24\cdot25):8$

$92\cdot8-77\cdot9+324:6$ $\quad$ $(1\,000-208):8+(34\cdot12):3$

$315:5+39-460:5$ $\quad$ $(748+237)-(95\cdot9):5$

478.

$2\,327\cdot6+6\,517:49-9\,579$

$8\,523:9+5\,348\cdot6-15\,994$

$1\,634\cdot87-427\cdot609-2\,836$

$25\,875:575+239\,552:394$

$805\,434:906+406\cdot907-280\,573$

$(10\,000-8\,492)\cdot(276\,318:903)$

$(90\,302-47\,598)-(500\,315:235)$

$8\,014-(132\cdot54)+(44\,892:36)$

·479.

$690+x=2\,136$ $\quad$ $3\,247-x=2\,059$

$4\,258+x=6\,035$ $\quad$ $7\,028-x=4\,976$

$x+7\,628=9\,010$ $\quad$ $x-6\,837=9\,485$

$x+9\,364=14\,021$ $\quad$ $x-9\,084=27\,096$

$x+8\,257=23\,100$ $\quad$ $x-15\,729=9\,673$

Висӹмӓшвлӓ.

480. Баскэтболла матмы плошадкы тӧроголаш кань ылэш. Кытшы 33 *м* дӓ 6 *дм*, торэшӹжӹ 10 *м*. 4 *м* вӓрэш 1 *см* нӓлӓш тӓ планым чэртьӓш. Планышты мильимэтр маньар мэтрӹм анчыкташ тӹҥӓлэш?

481. Чэртьожышты 20 *м* вӓрэш 1 сантьимэтрӹм нӓлмӹ. Парын, ыржан, шӹльӹн, кльэвӹрӹн, викӹн, шожын, турин кымдэмӹштӹм шотайаш.

482. Кавштавичӹн кымдэмжӹ 8 000 *кв. м*. Ти кымдэмӹн пэлэшӹжӹ кавштам шӹндӹмӹ, $\frac{1}{4}$-эш морком, мол йӹрӓнвлӓштӹжӹ йакшар ушман. Йакшар ушман маньар квадратный мэтӹрӹм нӓлэш?

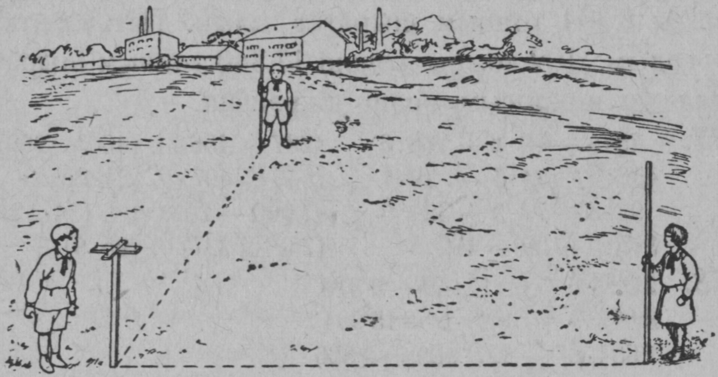

483. Тӧроголан учӓсткӓн кытшы 540 *м*, торэшӹжӹ 320 *м*. Ти учӓсткӓн $\frac{4}{5}$-жы шагалым вӓр ылэш. Шотайаш куштылгы лимӓн масштабым нӓлӓш тӓ ти учӓсткӓн планым чэртьӓш. Шагалым вӓрӹн кымдэмжӹм шотайаш.

484. Эккэрӹм, вэхӹм дӓ рульэткӹм ӓль кэрэмӹм нӓлӓш тӓ вольа вӓрэш 30 *м* вэлӓн квадратым ӹштӓш.

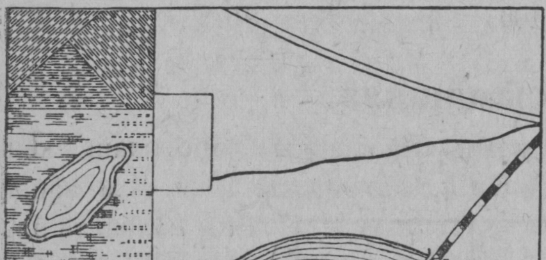

485. Вольа вӓрэш тӧроголашым ӹштӓш кэлэш, кытшы 25 *м*, торэшӹжӹ 15 *м* лижӹ.

486. Тӧроголашым ӹштӓш кэлэш, кытшы 28 *м*, торэшӹжӹ 12 *м* лижӹ.

487. Зэмльӓ вӹлӓн 1 *кв.* мэтӹрӹм; 1 арым висэн нӓлӓш.

488. Планышты 100 *м* вӓрэш 1 сантьимэтрӹм нӓлмӹ. Масштабым анчэн, пӧрт тон кавштавичӹ вӓрӹм шотайэн лыкташ кэлэш. Пӧрт тон кӹвэр лом, порт тон кӹртньи корны лом шотайэн лыкташ кэлэш.

ОТВЕТВЛÄ.

23. 4 *дм.*
24. 1 *м* дä 52 *см.*
34. 486 мäҥгы.
35. 85 *м.*
36. 120 *м*; 90 *м.*
61. 3 *кг.*
64. 97 *см* дä 8 *мм.*
65. 127 *см* дä 5 *мм.*
76. 10 гäнä.
84. 150 кньигä; 120 кн.
85. 1 тäҥгä дä 10 коп.; 15 коп.
86. 20 коп.
87. 330 *г*; 170 *г.*
163. 740 рэльс.
169. 65 520 кубомэтр.
170. 82 500 *кг*; 49 500 *кг.*
171. 2 328 пушäҥгы.
174. 8 832 ровочый; 1 104 служышы.
175. 16 050 *т*; 2 675 *т.*
179. 1 784 *т*; 3 568 *т*; 7 136 *т.*
180. 3 197 *т*; 6 394 *т*; 9 591 *т.*
193. 15 цäш тä 12 мин.
219. 24 коп.
221. 1 840 *кв. м.*
223. 5 796 *кв. м.*
231. 2 тäҥгä дä 75 коп.; 1 тäҥгä дä 27 коп.
232. 80 *кг*; 48 *кг.*
241. 47 *ц* дä 84 *кг.*
243. 102 *кг.*
248. 58 вагон.
277. 10 гäнä.
278. 15 кäнä.
292. 3 225 *м.*
299. 275 пойэзд.
300. 16 074 *кв. м.*
305. 637 328 тäҥгä.
306. 50 750 тäҥгä.
307. 51 эдэм.
308. 46 мин.
312. 15 *км.*
313. 30 *км.*
323. 20 *м* вäрэш 1 *мм.*
324. 1 200 *кв. м.*
325. 230 совок.
326. 10 *кв. дм.*
327. 24 лаштык.
328. 2 000 листы.
329. 17 850 кырпыц.
330. 684 кырпыц.
331. 9 хаҥа.
332. 4 *кв. м.*
339. 12 пушäҥгы.
340. 200 возы.
341. 70 пушäҥгы.
342. 6 480 кубомэтр.
343. 21 875 *кг.*
399. 200 тäҥгä.
400. 40 тäҥгä.
401. 30 тäҥгä.
427. 59 *т* дä 820 *кг.*
428. 419 *т* дä 857 *кг.*
433. 540 проста шарык.
434. 318 240 *л.*
435. 135 тäҥгä.
436. 41 кэчы.
440. 288 *т* дä 288 *кг.*
441. 180 тäҥгä.
442. 1 632 *кг.*
444. Пайылалтшы 150, котшы 46; пайылалтшы 240; котшы 17.
445. 9 *т* дä 600 *кг*; 12 *т* дä 900 *кг.*

446. 17 *т* дӓ 600 *кг*; 15 *т*.

447. 29 *т*.

448. 6 *т* дӓ 850 *кг*.

451. 108 кэчӹ.

456. 4 162 *т*.

459. 12 *т* дӓ 600 *кг*.

460. 318 500 тӓҥӓ.

461. 500 станок.

462. 1 175 *га*.

463. 24 *т*.

464. 119 276 ровочый.

465. 4 000 коммуньист.

466. Экватр дорц польус йактэ 240 *км* шукы.

467. 5 и дӓ 4 тӹлзӹ.

468. 260 цӓш.

469. 4 *ц*.

470. Сойузный рэспубльикӹвлӓштӹ 14 трактыр шукы.

471. 422 тӓҥӓ.

472. 400 пӓшӓгэчӹ.

473. 1929 ин 22 000 прэдприйатьи.

474. 53 тӓҥӓ дӓ 50 коп.

ВУЙЛЫМАШ.

ПЫ̆ТАРИШ ГЛАВА.

стр.

Ӓшы̆тшы̆ пишты̆мӓш тон лыкмаш 3
1 000 лошты сирэн пишты̆мӓш тон лыкмаш 4
1 000 лошты ик знакан числаэш шукэмды̆мӓш тон пайылымаш 5
Тӧроголаш тон квадрат 6
Тӧроголан фигурвлӓм масштабтон чэртьы̆мӓш 7
1 000 лошты 10-эш тӓ луанвлӓэш шукэмды̆мӓш тон пайылымаш 8
1 000 лошты кок знакан числаэш шукэмды̆мӓш тон пайылымаш 9
1 000 лошты кым знакан числавлӓэш пайылымаш 10
1 000 лошты цилӓ дьэйствидон рэшы̆мӓн задачвлӓ 11
1 000 000 лошты номырлымаш 13
Шукы знакан числавлӓм пишты̆мӓш 16
Шукы знакан числавлӓм лыкмаш 18

КОКШЫ ГЛАВА.

Ӓшы̆шты̆ шукэмды̆мӓш тон пайылымаш 21
Шукы знакан числам ик знакан числаэш шукэмды̆мӓш тон пайылымаш 22
Шукы знакан числам 10-эш тӓ лувлӓэш шукэмды̆мӓш тон пайылымаш 24
Шукы знакан числам кок знакан числаэш шукэмды̆мӓш . . 26
Квадратный висӓвлӓ 27
Шукы знакан числам кок знакан числаэш пайылымаш . . . 29
Жэп шотайымаш 33

КЫМШЫ ГЛАВА.

Ӓшы̆шты̆ шукэмды̆мӓш тон пайылымаш 35
Шукы знакан числам 100-эш тӓ шӱды̆влӓэш шукэмды̆мӓш тон пайылымаш 36
Шукы знакан числам кым знакан числӓэш шукэмды̆мӓш тон пайылымаш 37
План дон кымдэм 40
Проста тыгыдэмвлӓ 42

НӸЛЫМШӸ ГЛАВА.

стр.

Ӓшӹштӹ шукэмдӹмӓш 50
Шукы знакан числавлӓм шукэмдӹмӓштӹ частный случайвлӓ . 51
Шукӹ знакан числавлӓм пайылымашты частный случайвлӓ . 53
Дьиаграмым лытмаш тон чэртьӹмӓш 55
Цилӓ дьэйствивлӓн задачвлӓ дон примэрвлӓ 56
Висӹмӓшвлӓ 59

Ответств. редактор *Фирсов С. А.* Техн. редактор *Рожин Вл.*

Книга сдана в набор 16/XI 1933 г. Подписано к печати 28/XII 1933 г. Учгиз № 5286.
Печ. л. 4. 68224 тип. знак. на 1 бум. л. Формат бум. 62×93 см. Бум. л. 6000.
Уполн. главлита Б 33455. Зак. № 1206. Тираж 3000 экз.

17-я фабр. нац. книги ОГИЗ'а РСФСР треста «Полиграфкнига»
Москва, Шлюзовая наб., д. № 10.

1757

Акшы 20 коп., кортўшкажы 20 коп.
Цена 20 коп., переплет 20 коп.

У. 13-н.

Н | Мар. г.
3-528

Н. С. ПОПОВА

СБОРНИК АРИФМЕТИЧЕСКИХ ЗАДАЧ И УПРАЖНЕНИЙ

Для начальной школы

ЧАСТЬ I

Третий год обучения

Перевод ПЕТРОВОЙ

На горно-марийском яз.

ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧЕБНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
Москва, Петровка, 5.